

LUCEAFĂRUL

REVISTĂ PENTRU LITERATURĂ ȘI ARTĂ.

Anul IX.

Nr. 17.

SUMARUL:

I. Borcia Ileana (poezie).
 Mihail Sadoveanu Lacrimile.
 I. U. Soricu Iubirea mea (poezie).
 I. U. Soricu Populară Bulgărească (poezie).
 Em. Gârleanu Din lumea celor ce nu cuvântă: Floarea
 lacrimilor.
 Maria Cunțan Note de drum (poezie).
 Marcel Olteanu Căpitanul meu.
 V. Cioflec La Sbor (schiță).
 Dări de seamă: . . . Gh. Panu, Amintiri dela „Junimea“ din
 Iași; Alexandru Teodor Stamatiad, Din

Cronică:

trâmbețe de aur; ** Conferințele „Viați
 Nouă“ (Il. Chendi). Onisifor Ghibu, Zia-
 ristica bisericească la Români (I. Matei).
 Comemorarea lui Bunea. Literatură
 militară. Cărți de cetire. Pentru bi-
 bliotecile școlare. Geografia ca știință.
 Expoziții etnografice. Întreceri de că-
 lușeri. — Reviste și ziare. — Notițe.
 — Veselia lumii. — Poșta Redacției.
 — Bibliografie.

Ilustrațiuni: Vadul. Comuna natală a lui Dr. Aug. Bunea. Casa părintească a lui Dr. Aug. Bunea. Casa din Blaj, în
 care a locuit canonicul Bunea. Dr. Aug. Bunea, absolvent al inst. Propaganda Fide. 4 fotografii referitoare la întrecerile
 de călușeri din Elisabetopole.

Sibiu, 1 Septembrie 1910.

LUCEAFĂRUL

REVISTĂ ILUSTRATĂ PENTRU LITERATURĂ ȘI ARTĂ. APARE DE DOUĂORI PE LUNĂ.

Colaboratori: I. Adam, I. Agârbiceanu, D. Anghel, Andreiu Bârseanu, Z. Bârsan, G. Bogdan-Duică, Dr. T. Brediceanu, Ștefan Cacoveanu, Al. Cazaban, Il. Chendi, I. Ciocârlan, V. Cioflec, D. N. Ciotori, Al. Ciura, Otilia Cozmuța, Maria Cunțan, Elena Farago-Fatma, Em. Gârleanu, Ion Gorun, Constanța Hodoș, Enea Hodoș, Nerva Hodoș, Șt. O. Iosif, E. Lovinescu, Dr. I. Lupaș, Dr. G. Murnu, I. Paul, H. P. Petrescu, Ecaterina Pitiș, M. Sadoveanu, C. Sandu-Aldea, M. Simionescu-Râmnicăeanu, I. U. Soricu, Caton Theodorian, Gh. Tulbure.

ABONAMENT :

Austro-Ungaria:

1 an 12 cor. Ed. de lux 20 cor.
6 luni 6 " " " " 10 "

Ediția pentru preoți, învățători și studenți: 1 an 8 cor.

România și în Străinătate:

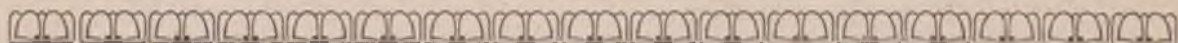
1 an 16 cor. Ed. de lux 25 cor.
6 luni 8 " " " " 13 "

Ediția pentru preoți, învățători și studenți: 1 an 14 Cor.

Reclamațiile sunt a se face în curs de 15 zile după apariția fiecărui număr. Pentru orice schimbare de adresă se vor trimite 20 bani în mărei postale.

Abonamentele, plătite înainte, sunt a se trimite la adresa:

Adm. rev. „Luceafărul“, Sibiu (Nagyszeben).

De curând a apărut în editura lui W. Krafft din Sibiu și se poate procura prin toate librăriile din țară și străinătate

Partea I-a: română-germană

a

Dicționarului român-german și german-român

de Sab. Pop. Barcianu și Dr. D. P. Barcianu.

Ediția a IV-a, 742 pag. în 8° cu litere petit în 2 coloane. Prețul: broșurat cor. 6.40, și legat $\frac{1}{2}$ franz cor. 8.—.

Câteva cuvinte la ediția a patra.

În urma morții regretatului Dr. D. P. Barcianu, întâmplată în anul 1903, editura a trebuit să ia dispoziții, pentru prelucrarea ediției a patra a părții I-a din dicționarul de față. Lucrarea a fost continuată în spiritul răposatului, acomodându-se cerințelor de astăzi și, înainte de toate, folosindu-se ortografia nouă a Academiei. (Regulele principale ale acesteia se află în ediția a treia a părții a II-a p. XIII și urm.).

Sperăm că această nouă ediție a dicționarului va cuceri atât în școală, cât și în viața practică, pe lângă cei vechi și prietini noi.

Mai înainte a apărut:

Partea II-a: germană-română.

Ediția a III-a, 1019 pag. în 8° cu litere petit în 2 coloane. Prețul: broșurat cor. 8.—, legat $\frac{1}{2}$ franz cor. 10.—.

BUCURĂRI

Jleana.

I.

Zadarnic cat să te alung din minte,
Gândind la tine-mi trece ceas cu ceas;
Aud mereu un cântec: al tău glas,
Și chipul tău mi-apare înainte.

Cu ce puteri de vrajă m'ai atras
Să-ți spun adânc ascunsele cuvinte
Ce le rostești numai în ceasuri sfinte,
Când singur ești cu Dumnezeu rămas.

Ții minte tu povestea de-alfădată
Cu împăratul cel vrăjit de lele,
Pe care-l scapă credincioasa fată?

Nu; nu se poate 'n clipe ca acele
Rosii o vorbă neadevărată,
Iar basmul e povestea vieții mele.

II.

Sub raza caldă a iubirii tale
Mi-e inima un trandafir în floare,
Ce-și scaldă 'n cel mai blând și dulce soare
În veci neofilitele petale.

Căci a 'nflorit în fermecata vale
În care-i pururi murmur de izvoare
Și tainic cântec de privighetoare
Și zvon de doin' adus de vânt pe cale.

Ci de s'ar stinge a iubirii rază,
Atunci de bruma toamnei reci s'ar frânge
Și trandafirul care blând visează...

Atunci, ca dintr'o inimă ce plânge,
Domol ar prinde foile să cază,
Vărsându-se în roșii stropi de sânge...

III.

Iubirea ta-i curată ca și crinul
Ce crește 'nalt și gingaș în grădină,
Tinzându-și către bolta cea senină
Petalele mai albe decât inul.

Încet și 'n taină își desface sinul
Sub dulcea, blânda cerului lumină,
Și toată preajma de mireasmă-i plină
Ce-alungă gândul rău și-alină chinul.

O, iartă când mă 'ntreb: la ce-am venit
Să tulbur alba și senina floare,
Asemeni unui trist și negru flutur'?

Atunci mă chinue un gând cumplit
Ce inima ar vrea să mi-o 'nfioare:
Vreuna din petale să nu-ți scutur.

I. Borcia.

Lacrimile.

Iosif din Arimateia și alți oameni buni coborâseră pe Isus de pe cruce în hrubă de piatră. Acolo, în sânul pământului, eră la adăpost trupul izbăvitorului de hieele și vulturii deșertului. Prietenii și Maria Magdalena îl plânseseră mult, apoi făcură un priveghiu de tăcere, închinându-și inimile și gândurile acelu care fusese propovăduitorul milei. Iar fecioara Maria eră izbită de o durere care nu mai puteă aveă alinare. Ea nu plângeă lacrimi, din pieptul ei nu izvorean suspine, dar în întunerecul ființei ei bătuiă par'că simunul pustiului. Toată eră vălmășag de furtună, întunerec de disperare. Nu mai puteă găsi mângăiere, căci pierduse tot, pierduse pe cel pe care-l iubise ca pe un fiu, deci ca pe Dumnezeu ei.

Par'că din inima ei se revărsase asupra lumii întunerecul din ceasul morții răstignitului, par'că din durerea ei pornise cutremurul care zguduise pământul. — După noaptea aceia a nelegiurii însă, soarele lumineă pământul ca și în alte dăți, ca în totdeauna; Golgota se înălță deșartă cu crucile-i triste, lângă cetate; muntele Moriah luceă cu răsfângerile-i de argint și aur; par'că nimic nu se petrecuse pe pământul nostru; și fecioara Maria simți că nu mai poate fi loc pentru dânsa în lumea aceasta așa de nepăsătoare în care dreptii cad și nelegiurile se uită.

— „Voiu lăsa aici ca un blăstăm crucea de pe munte! İși zise, înălțând spre cer ochii. Voiu luă în suflet duhul copilului meu, și trupul îl voiu lăsa pământului; Dumnezeu va îngriji de el. Eu voiu porni în pribegia morții, prin lume, voiu merge până ce voiu cădeă și voiu pieri; nu mă va oprî nimic, nu mă va mângăia nimic, căci nimic din lumea aceasta nu-mi va puteă aminti de frumusețea și de bunătatea fiului meu... Oamenii sunt ticăloși și răi...”

Învăluită în straietele-i negre, porni; ochii mari îi luceau prin hobotul fumuriu. Picioarele-i desculțe începeau a simți căldura pulberii și spini din marginea cărării. Trecu pe lângă poarta de miazănoapte a cetății Ierusalimului; din cele câteva colibi risipite

ici-colo la margine, oamenii în straiete de sărbătoare ieșiseră la lumina primăverii; copiii și femeile fărâmau în dinți pască uscată. Toți priveau nepăsători spre străina care treceă.

Eră în vremea primăverii și dumbrăvile înfloriseră la poalele munților. Ca printr'o pânză argintie de painjen se prevedeau depărtările. Ici-colo buchete de palmieri își desfășurau frunzișurile asupra unei fântăni, la la o răspântie singuratecă de drumuri. Fecioara Maria treceă pe lângă șipotul care curgeă pe țavă de aramă în cupă de piatră, fără să audă dulcele murmur al apei; nu auzeă nici râsul de dragoste al porumbeilor sălbatici sus în buchetul verde al palmierilor. Treceă prin arșița tot mai mare a zilei; drumul ei trebuia să fie fără oprire, până unde va cădeă și unde-i va fi și mormântul undeva, supt nemărginitul cer azuriu.

Așa a mers multă vreme; nici ea n'a știut cât a mers, nici câtă cale a bătut. A străbătut ca o fantomă jalnică Nazaretul, a trecut pe lângă Betleem și și-a adus aminte de trecut; atâtea lucruri dulci și fericite din trecut i se întoarseră în minte, încât abia aici, lacrimi nesfârșite începură a-i curge. Lacrimile-i curgeau, dar amărăciunea nu i se mai puteă potoli.

În drumu-i lung, întâlneă multă nepăsare și răutate omenească; cu acestea se obișnuise. — Dar iată că într'un amurg, la o margine de poiană, zări două umbre în cea din urmă lucire a zilei. Fecioara tunoscă îndată că erau doi îndrăgostiți. Fără să-și contenească drumul, îi priveă; la urechea ei ajungeau dulcile lor șoapte de dragoste. Vorbeau de fericirea lor, de cuibul ce și-l vor clădi departe de viesparul oamenilor; vorbeau cu iubire și de părinții lor săraci și bătrâni. Și fecioara Maria îi privi multă vreme, îi văzu trecând îmbrățișați prin umbra viorie, îi pierdă din vedere; și urmându-și drumul morții, ceva cald îi picură în inimă: eră o șoaptă de dragoste.

— „Într'adevăr, se gândeă sfânta, e frumos lucru dragostea în lumea aceasta de dureri... Dar mâine și aceștia vor fi ca ceilalți, anii acopere pe om!”

Întâmplarea a-
ceasta mică n'o
putea împacă cu
lumea, nu se
opri; cu picioa-
rele sângerate
trecu înainte și
noaptea îi în-
văluî truda și
disperarea. — Și
iată că 'n zori de
zi, undeva, la o
margine de pu-
stie, — auzi stri-
gări mari de răz-
boiu, vuet adânc
de cară și zân-
gâniri de arme.
Fecioara înțelese
că a dat peste
un colț de pă-
mânt pe care oa-
meni răi și tari
voiau să-l în-
calce. Se opri o
clipă în vălurile-i
negre, și privi
cum oșteni pu-
țini își apărau
căminurile, pă-
mântul și mor-
mintele părinti-
lor lor. Curgea
sânge, se ridicau
până la cer răc-
nete de mânie
ori de durere. Și
un oștean tânăr,
între toți, se
luptă mai cu a-
prindere. Dar să-
biile îl înconju-
rau, îi mușcă
cărniurile; se
acoperi cu pa-
văza, ridică bra-
țul și spada la

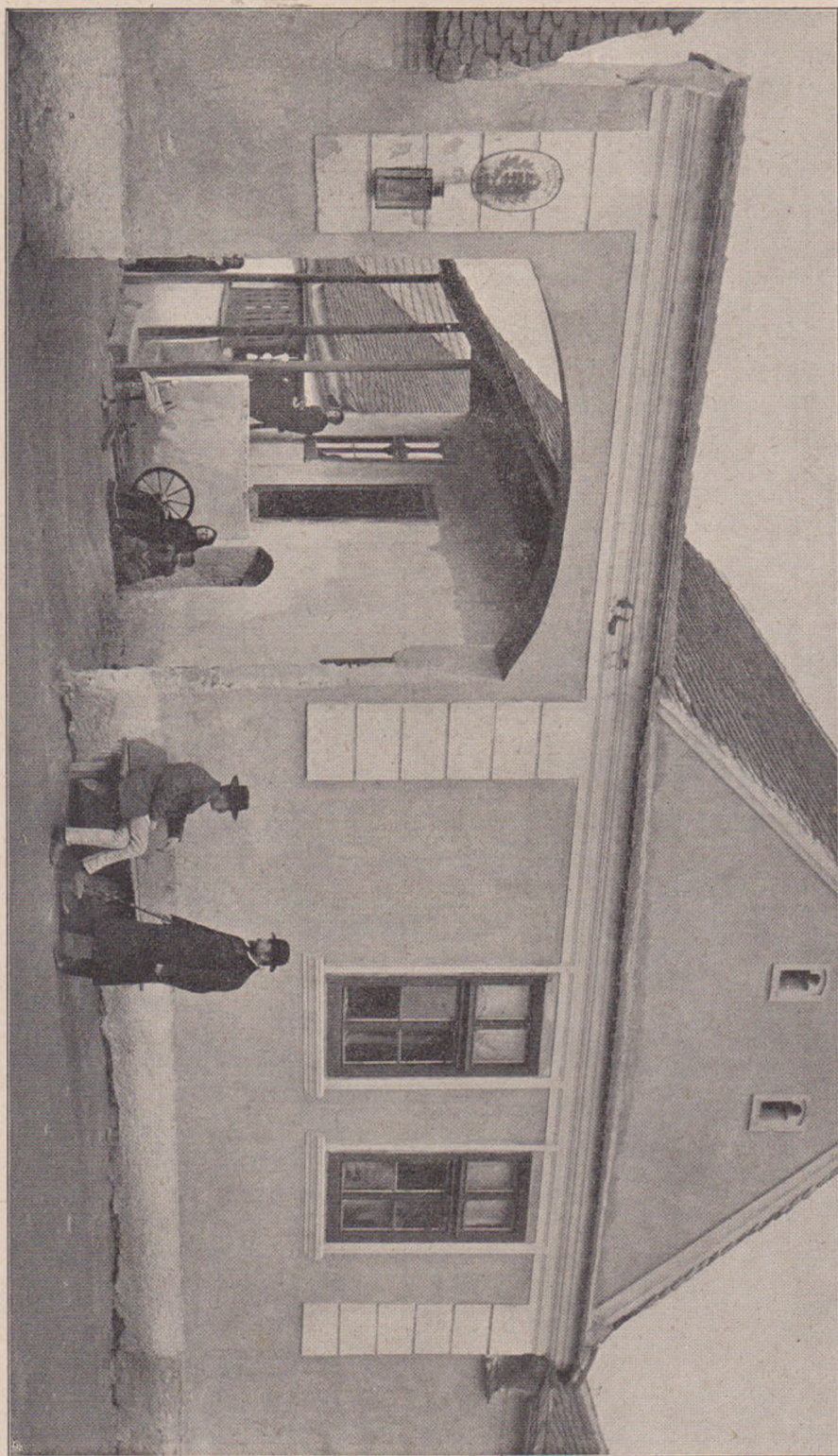
ochi, și căzu. Cu el căzuse cel din urmă
apărător; învingătorii se depărtară ca să dea
foc căminurilor, să dărâne templele, să ucidă

femei și copii. Fecioara păși tăcută printre
morți, se apropie de tânărul cel frumos și
viteaz; îl știă cu logodnică, cu mamă, și

1*

Vadul. Comuna natală a lui Dr. Aug. Buncea.

Casa părintească a lui Dr. Aug. Bunea.

acum îl vedeă murind pentru pământul străbunilor lui. Se aplecă, închise ochii oșteanului și-i dori liniște în mormântu-i vitejesc. Și-și

iubise și el și umblase cu tovarășa inimii lui în amurg prin marginea unui crâng, se luptase și el, izbise și fusese izbit, vărsase

simți inima iarăș înmuiată: par'că picurase în ea un strop din sângele învinsului.

— Porni grăbită pe drumu-i lung.

„Frumoasă-i jertfa și dragostea aceasta, gândea ea cu întristare, — dar ieri și acest oștean poate a ucis, a dat foc și a zdrobit pe alții...”

Și slăbită de drumuri pustii, slăbită de foame și de sete, slăbită de durerile-i fără nume, sfânta a umblat încă multă vreme până ce s'au stâns în zări munții, până ce s'au isprăvit dumbrăvile de sicomori, portocali și măslini. Și într'o după amiază, pe un drum cotit, la o margine de sat, ajunse din urmă pe un drumeț gârbov cu obrazul aspru și cu ochii neliniștiți.

— Fecioara Maria dintr'odată văzû în trecut toată viața omului acestuia.

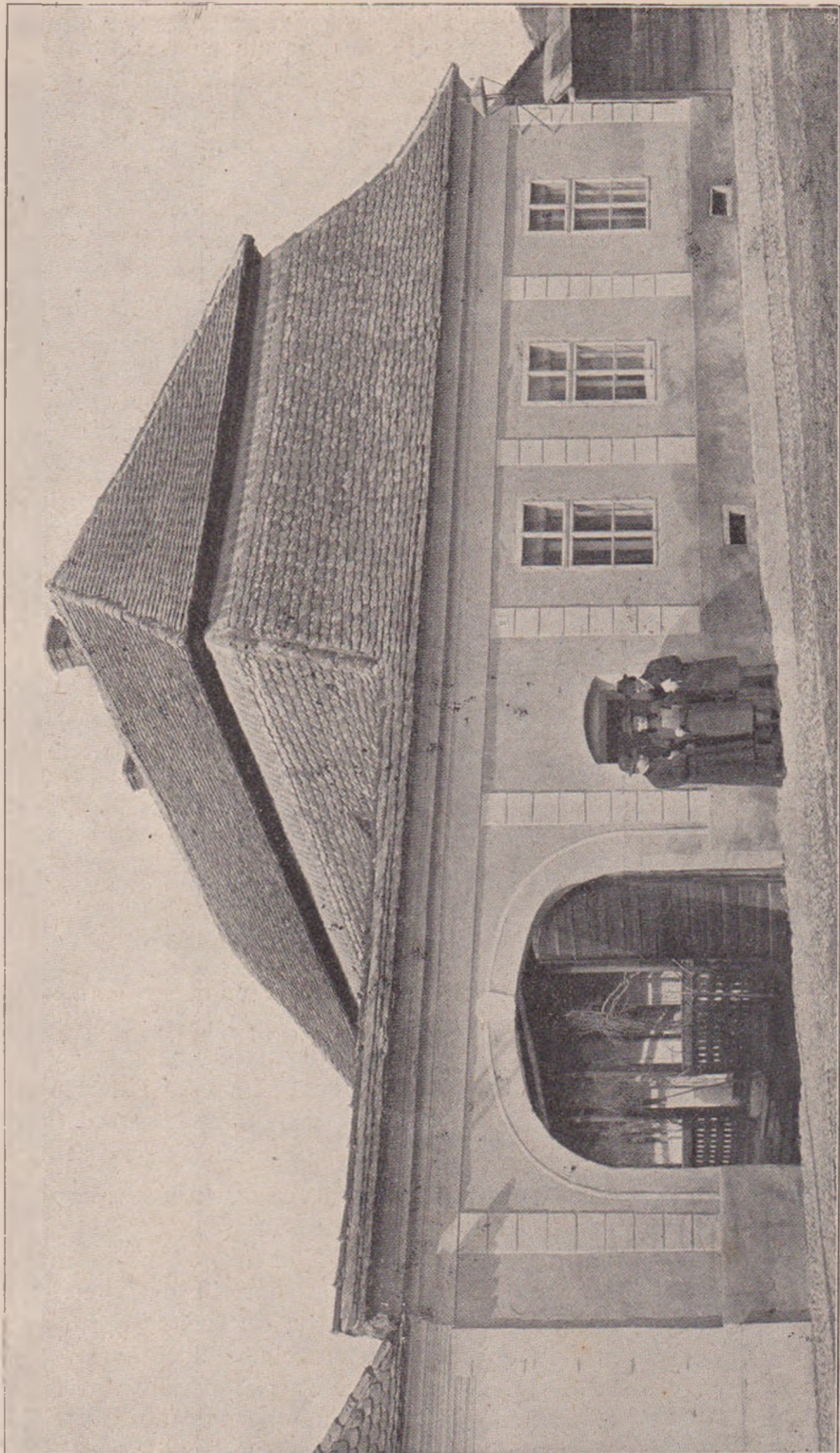
Fusese tânăr,

sânge și fusese rănit, apoi în tulburările și răutățile vieții, ucisese, și legile lumii îl osândiseră la muncă silnică. Și din întunerecul ochilor se înturnă acum, nenorocit și zdrobit, printre oameni.

Umblând în preajma lui, fecioara îl privi cu luare aminte. Nimic din trecutul bun nu lucia în ochii nenorocitului, iar ticăloșiile vieții îi pusese nenumărate peceți și pe obraz și pe întregul trup. Și în ochii neliniștiți și tulburi era amestec de suferință, de răutate, de îndârjire. Umblă șchiopătând puțin și din când în când își strecură în lături privirile, ca un lup flămând.

Așa ajunse la cea dintâi casă a satului. Era o colibă sărmană în mijlocul unei livezi. Câteva găini ciuguleau în bătaură, un purcel mușlău prin jurul lor. O capră, vaca săracului, stă legată în pripon. Când se apropiară străinii, se oprî din păscut și-și ridică ochii

dungați cu aur și barba-i aspră; par'că întreba: ce doriți? Purcelul și găinile își părăsiră locul și trecură după colibă. O fetiță

Casa din Blaj, în care a locuit canonicul Bunca. Vedere din piață.

bălaie, cu obrajii rumeni, cu ochii plini de lumină, ieși în prag. Văzû pe ocnaș și îl privi cu teamă; dar pe fecioara Maria n'o văzû, căci așa voiă Dumnezeu.

„Omule, nu-i acasă mama, nici tata...” zise ea încet.

Ocnașul eră om învechit în rele și-i eră foame. Ridică spre copil ochii lui crunți.

„Ți-i foame, zise fetița cu milă. Stăi pe prispă, ți-oi da o pânișoară de grâu și o ulcică de lapte...”

Și repede intră în casă, și ieși cu pânea de grâu și cu ulcica de lapte. Ochii ei albaștri erau blânzi și curași. Și nenorocitul întinse mâinile spre milostenie; și privind pe copil, deodată lucirea stranie din ochii lui se stinse. Fecioara stă în hainele-i mohorite lângă un cireș înflorit al livezii, se uită la om, și-i cetiă în cuget și în suflet ca într'o carte. Il vedeă cum își aduce aminte, de demult, de când eră și el curat ca copilul cel bălăiu, îl vedeă aducându-și aminte de fericiri puține și de multe năcazuri, îl vedeă aducându-și aminte de multele-i asupriri și ticăloșii. Toate și-le aminteă ocnașul și priviă la copiliță

care stă înaintea lui, cu capul puțin plecat pe un umăr. O simțire necunoscută îl străpuse deodată ca un jungher; lacrimi începură să-i picure din ochi. Ah! fusese și el ca copilul acesta, curat și bun, dar lumea îl ticăloșise, îl zdrobise, și acuma a ajuns în amurgul vieții copleșit de durere și căință!...

Fecioara Maria privi spre cer. Sus eră liniște, nourași se mistuiau în adâncimile văzduhului, mici și albi, ca niște aripi de îngeri. Făcû un pas în umbra cireșului înflorit și se lăsă pe o bancă de piatră. „Sufletul omenesc nu-i pierdut!” murmură ea și se gândi la fiul ei răstignit. În inimă par'că-i picură grăbit fiori calzi: erau lacrimile ocnașului. Și-și simți pribegia sfârșită; un somn mângăietor o cuprinse. Și cum dormea pe banca de piatră, îi căzû hobotul de pe fața trudită, de pe ochii dureroși, o boare lină începû să adie în căldura după amiezii. Cireșul înflorit își scutură foițele florilor și prin minunea lui Dumnezeu, foițele se prefăceau în fluturi albi și băteau din aripioare, răcorind și mângăind obrazul celei mai nefericite mame...

Mihail Sadoveanu.

Iubirea mea.

E raza trecătoare ce s'a 'ndreptat spre mine,
Vărsând asupra-mi focul din lumile-i senine?
E tainica chemare ce face ca să bată
Un suflet cald în mugur? E vrerea îndurată
Ce 'mpodobește 'n purpur mărețul chip al firii,
Clădind pe orice creangă un cuib al fericirii?

Deasupra noastră cerul, ce m'a urît din fașe,
Peste altarul firii e boltă uriașe,
Și toate 'mi rād în față, chemându-mă pe nume,
Parc'au pierit de veacuri durerile din lume.
Un cântec nou se 'nnalță, trecând ușor în slavă,
Înfiorând izvorul și frunzele 'n dumberavă.
Ascultă!... Care înger s'a coborît din raiu
Și sufletul ne fură în nopțile de Maiu?
Ascultă-l!... O, ba vino și nu-l mai ascultă
Atâta poezie plutește 'n preajma ta,
Și-i blasfemie plânsul în ceasul Învierii.

Iar noi acum purcedem din nopțile durerii
Acum abiă pustiul atâtor ani de jale

Ca negurile toamnei s'au ridicat din cale,
De n'am simțit lumina, căldura dela soare,
Acum e 'ntreg al nostru. El pentru noi răsare.

Minune, iartă glasul chemării 'nduioșate.
Ce rugă-a noastră steaua din mersu-i o abate?
Tresară din adâncuri țărâna obidită,
Aceaș sta-va steaua senină, neclintită. —
Tu arzi așa curată și nu mă 'ntunecă,
De-am pus lumina-ți dulce în rând cu noaptea mea.

De câte ori în noapte nu te-am chemat: Divino,
Din slava ta coboară și vin' aproape, vino,
De câte ori, sub vraja cerescului tău scut,
Nu mi-am slăvit clipita, în care m'am născut,
Și ce cântări din taina comorilor străbune
Am înălțat cucernic reginei mele bune!

'Și 'nșiră gerul iernii mărganul pe ferești,
Tovarăș — un biet greer, comoară de povești.
Și vântul iar colindă acelaș vechiu colind.
Eu cerc adâncul vorbei în viers să ți-l cuprind,
Și ce căldură dulce m'a năruit deodată,
Și nu-i ca mine altul mai bun în lumea toată.
Ce dor ți-a furat gândul și l-a adus la mine?
Îl simt. El mă 'nfioară. Și nu știu cum îmi vine,
Când văd că nu se 'ndură în veci pribeagul vânt
Să scalde lumea 'n valuri de soare și de cânt.

Frumoaso!... Însă astăzi minunile sunt rari,
Cu-acelaș glas din basme de-ar fi să îmi răsari:
— Ți-s dragă?

Nu mi-am spus-o nici mie niciodată.

N'am cumpănit în vorbe preasfânta tresărire,
Mă arde și mă doare duioasa ta privire,
Dar cum să 'mbrac eu vraja în sarbede cuvinte,
Cum să cobor din ceruri în tină cele sfinte?
O simt, o știu, dar lasă comoara îngropată.
Un tremur lin alungă din valuri curcubeul,
O șoaptă mi-ar ascunde de-apururi Dumnezeu!
La ce ți-aș spune-o vara, când nu îți cer nimică?
Plăpândă, parfumată o floare se ridică —
Iubirea mea!...

Și cerul s'a 'ntors duios spre mine,
Vărsând asupra-mi focul din lumile-i senine,
Și simt chemarea sfântă ce face ca să bată
Un suflet cald în mugur și vrerea îndurată,
Ce-a 'mpodobit în purpur cernitul chip al firii,
Clădind pe orice creangă un cuib al fericirii.

Și toate 'mi rād în față, chemându-mă pe nume,
Parc'au pierit de veacuri durerile din lume!...

I. U. Soricu.

Populară Bulgărească.

Ce-mi albește în zare,
Colo la hotare,
Pe cel mal bătrân,
Pe malul român?

Lebede să fie,
Ceața alburie,
Ori au prins să cadă
Fulgii de zăpadă?

Lebede de-ar fi,
În zbor ar porni,
De-ar fi fost troian,
Se topiă de-un an,
Ceață de-ar fi dat,
S'ar fi ridicat.

Nu sunt, frățioare,
Lebede ușoare,
Netede la pene.
N'au căzut troiene,
Ci sultanul iară
A intrat în țară.

Mândrii ieniceri,
Spahii și neferi,
Au întins cu zor
Corturile lor,
Și-acum poposesc
Și se odihnesc
Beau și chefuesc
Și-mi zic din caval
Pe celălalt mal.

Dar un ienicer
S'a oprit stingher
Nici nu chefuește,
Glumă nu glumește
Cântece nu cântă,
Dorul mi-l frământă.
La sultan el pleacă,
Plânsul îl înneacă:

— Dă-mi, stăpâne, carte
Ca să plec departe,
Peste munți și văi
La părinții mei.

Că de nouă ani
Trăesc prin dușmani.
Anii au trecut
Și nu i-am văzut.
Vacul văcuește,
Mama mă jelește
Și de nouă ori
Dragile surori
Flori au sămănat,
Dar nu le-au purtat,
Ci mi s'au cernit
Și m'au tot jelit
Și de nouă ani
Frații dolofani
Își fac fluerele
Dar nu cântă 'n ele
Danțuri ușurele,
Ci mi se pornesc
Și mă tot jelesc.
Și de dorul lor,
Mor, stăpâne, mor...

I. U. Soricu.

Din lumea celor ce nu cuvântă.

Floarea lacrimilor.

Poruncise Irod; dela un capăt la altul al Betleemului mișunau calăii. Fierul săbiilor se pătă de sângele copiilor nevinovați. Mamele își sfâșiau sânul care îi hrănise; înnebunite de durere strângeau la piept păpuși de sdrențe și strigau: „Mi l-ați luat pe unul, acum am altul!“ Din fundul palatului Irod n'auzeă gemetele de durere, nici scrâșnirile de furie, nici suspinele de desnădejde. Dar Irod credeă că printre copiii uciși fi-va și acel a căruia naștere cei trei crai dela răsarit o vestiră.

În vremea aceasta Iosif străbateă pustii, ducând de căpăstru asinul pe care călătoria Maria cu Isus în brațe.

Fugeau de urgie.

Spaima îi goniă; arșița le topiă puterile; nădejdea îi chemă.

În miezul zilei soarele prăjiă nisipul; asinului i se muiară genunchii. Iosif îl oprî o clipă, ajută Mariei să se scoboare, și-o sfătui să se odihnească vreo câteva clipe la umbra rară a unor spini.

Maria se așeză jos să hrănească pruncul; Iosif rămase în picioare, cu privirile la copil; iar asinul se apropiă, adulmecând cu botul umed spre Fecioară, ca și cum ar fi mirosit și el izvorul laptelui binefăcător.

Pruncul sugeă dormind; îi eră obrazul fraged; gura rumenă ca mărgeanul, de supt scufița albă, părul galben ca aurul, ieșiă aruncând par'că o cunună de raze de jur-împrejurul capului.

Și cum îl priviă, ochii Mariei se umeziră. Ce le făcuse copilul oare? Cu ce le greșise? De ce-l prigoneau?

Ridicându-și privirile, Maria, și le ținti în

zare. Dar acolo, departe, ele întâlniseră o vedenie grozavă. Muma tresări din adâncul măruntaielor ei și, fără să spuie un cuvânt, izbucni într'un plâns sfâșietor.

Căzând pe obrazul copilului lacrimile fierbinți îl treziră. Zâmbind, Isus își duse atunci mânuța la obrazul mamei. Iar Iosif o întrebă:

— De ce plângi tu, Marie? Femeia nu răspunse, dar fiindcă n'avea cu ce să-și ștergă lacrimile, luă scufița copilului și-o duse la ochi.

Intr'un târziu, când să plece iar la drum, Maria văzu că scufița îi udă de lacrimi. Și căutând, zări tulpina uscată a unui spin, și puse scufița în vârful ei să se usuce.

Iosif mângăie asinul, ajută mai apoi Mariei

să se ridice, dar când Maria se întoarse, să iee scufița, rămase locului uimită: tulpina spinului se prefăcuse în luger verde, și 'n locul scufiței strălucea o floare albă ca zăpada, deschisă ca un potir de cristal.

Și pruncul iar zâmbi; iar Maria lăsă pe Iosif să potrivească înainte căpăstrul asinului, și nu-i spuse nimic despre floare, de teamă să n'o rupă.

Și plecară.

Maria își desfăcû părul, care par'că luase ceva din mireasma neasemănată a floarei, și ferî capul lui Isus în umbra lui...

Și de atunci până astăzi crinul culege, în potirul floarei lui, cele dintâi lacrimi de rouă ale dimineții. Em. Gârleanu.

Note de drum.

De pe munți au lunecat
Până pe pădure
Ca o mare s'au culcat
Peste plai și peste sat
Negurile sure.

*

Moare-a dimineții stea
Licărind străină
Se deschide lângă ea
Poarta zării să ne dea
Soare și lumină.

*

Iese ciurda la păscut
Vine valul vieții,
Pe brădui stă ne 'nceput
Straiul din argint țesut,
Plânsul dimineții.

*

Din al soarelui suris
Firea-și țese firul,
Fermecat de-al nopții vis
În tufișe — și-a deschis
Ochii trandafirul.

*

Sună apele 'n văltoari
Ropotind spumoase
Umblă roatele la mori
Și pe lunca cea cu flori
Ciocănesc la coase.

*

Nori-auri bat lunecând
Zarea vineție
Plopii tremură de vânt
Ciocârliă cu-al ei cânt
Ține liturghie.

*

Câte vise nu se țes
Sub acoperișul des,
În pădurea mută
Câte lacrimi nu se plâng,
Jurăminte nu să frâng,
Ochii nu se sărută.

Du-mă și pe mine dor
Și mă leagănă pe-un nor
Să-ți arăt cărarea,
O pădure de lămai,
Sărutarea cea d'întâi,
Cântecul și marea.

* * *

Copilă dulce ca o zi de vară,
Cu gene lungi și păr intunecat
Așteaptă-mă 'n pridvor de cătră seară.

Sau în hamac la margine de crâng
Să-ți cânt încet încet și să te leagăn,
În aiurări durerea mea să-ți plâng.

Copilă sveltă ca o căprioară
Așteaptă-mă 'n pădurea de cipreși
Pe unde trece apa dela moară.

Pe sărutări fierbinți să-mi număr anii —
La umbra deas-a pomilor străini
Unde 'nfloresc pe ramuri-tulipanii.

Când bate luna 'n valuri aurite
Așteaptă-mă pe zidul dărâmat
La marginea fânațelor cosite.

Sau la chilia veche din dumbravă
Când va fi vreme bună de cosit
Și maică-ta în luncă la otavă.

Maria Cunțanu.

Căpitanul meu.

Pârnu Garofoiu se ridică drept în sus pe prispa casei sale, își luă căciula din cap și, stând țeapăn, strigă lămurit: „Să trăiți, domnule căpitan!...”

Apoi rămase vreme îndelungată cu ochii pe șosea, urmărind uimit și aiurit norul de praf, în care tot mai mult se pierdeă călărețul, care a trecut ca săgeata, fără să-l vadă, fără să-l audă pe el, pe Pârnu. Și după un răstimp de opăceală se întoarse cătră bătrânul care trăgeă din lulea pe prispă:

„Văzuși, mă unchiule, pe ăl de trecu călare 'n treapăt pe linie?”

„Il văzui nepoate... par'că eră militar”, răspunse apăsător bătrânul.

„Așa, unchiașule, căpitan eră... O fi vreo manevră, ori a tăbărît armata 'n apropiere...” Și Pârnu, oftă odată adânc. „Asta, unchiule, a fost căpitanul meu! Și dacă tot trecu și nu mă văzui, barem să-l pomenesesc oțirișoară; poate că i s'o bate ochiul și s'o întoarce... Hei!... unde dă sfântul?!... ai vedeă și dumneata, unchiule, un om... Păcat că nu-i întoarce Dumnezeu capul încoace!...” și Pârnu se scărpină pe frunte cu întristare.

Apoi înviorându-se deodată, ridică ochii și proptindu-și mâinile pe genunchi, urmă cu aprindere:

„La el, unchiașule, și ăl mai îndărătnic om făcea slujbă, și încă serviciu voinicesc și în credință, nu glumă... Și escadronul nostru tăia ca briciu, iar pe căpitan nimeni nu puneă șeava, că se 'ncondură ca un vultur, doar ce miroseă c'ar vrea cineva să s'amestece în blidul lui.

Și eră destoinic nevoie mare și cumpănit în toate și pe semne tocmai de aia nici dracu nu ieșea din poruncile lui... mai ales că nu s'amestecă niciodată 'n tărățe... și nici nu se mânia ca o muiere îndrăcită, ori... să fi înjurat el!... ori... să fi lovit pe cineva ca un vătășel!... doamne ferește!... Uite-l văd și-acum, cum treceă printre noi liniștit și senin, par'că treceă nădejdea măcar că eră năpraznic și cu duhul blândeței ne strunguia, nu glumă...

Eu unul când m'am liberat, multă vreme

numai de el pomeneam și acum dacă-l văzui par'că mi-a pus cineva foc în vine și ce să spun... par'că s'a întors vremea cu opt ani înapoi... Îmi trec pe dinainte deslușit zilele de miliție și năstrujnicie și-mi aduc aminte lămurit de toate câte le-am încercat și petrecut, și-mi aduc aminte cum m'a făcut el pe mine om și dacă mai stai, iacă ți-oi spune și dumitale unchiașule.”

Și Garofoiu întinse mâna spre vadra cu apă de pe tindă, sorbi cu poftă un cauc, se șterse cu mâneca pe mustața aspră și tunsă pe buză și urmă:

„Când s'a auzit că vine la noi la escadron, au dat dracii 'n toți, căci se zvonise că și el e dat dracului și cere marea cu sarea. Așa aruncase vorbe un sergent, care fusese în regimentul din care veneă el. Eu unul, fire cam slabă, — eram copil, — cum fusesem și mai dinainte cam prigonit de un brigadier și cum eram și dornic de acasă, am fugit chiar în ziua în care soseă el la Pitești — acolo eră escadronul nostru — și am luat-o în lungul căii ferate să mă scoată aci acasă fără primejdie.

Când am ajuns la Titu, se înoptase și am rămas la o cârciumă în dosul gării. Mai erau acolo și niște lucrători Sârbi de ăia de umblă cu fierăstraiele.

Eu dacă am auzit că Sârbii sforăie, m'am dat binișor lângă ei și am luat capelul vânăt al unuia, iar dela altul am luat un zăbun castaniu și am pus alături de ei capelul și mantaua mea și pe aci mi-a fost drumul... Eram Sârb ca toți Sârbii...

Dar nu știu cum dracului, mă unchiașule, că Românul care este el Român, se cunoaște și în căciulă sârbească! Nu se potrivesc la capete cu noi fire-ar ai focului și iată, din pricina asta m'a cunoscut un jandarm la Mizil și m'a dat în primirea altuia să mă întorcă la escadron cu proces verbal. Eram dezertor în toată regula!...

Că așa ne ziceă un hoț de brigadier la teorie, că sunt și dezertori în neregulă; adecă aceia care pleacă dar se întorc până nu se împlinesc trei zile.

Eu, cum spusei, eram dezertor în regulă și de aia mă duceam în tren cu inima puică și mă gândeam la consiliu și la prevenție și la Târgșor la făcut bice și fluiere, dar mai ales la pielea și la oasele mele când oi da cu ochii de căpitan.

Mi se arătă înainte ca un zurbagiu înalt, spătos, tuciuriu la față, cu mustața mare, cu sprâncene stufoase, cu ochii roșii, încruntați și bolbocați ca de bălaur și par'că-mi vinea să m'arunc din tren, să isprăvesc odată cu vieața și cu miliția.

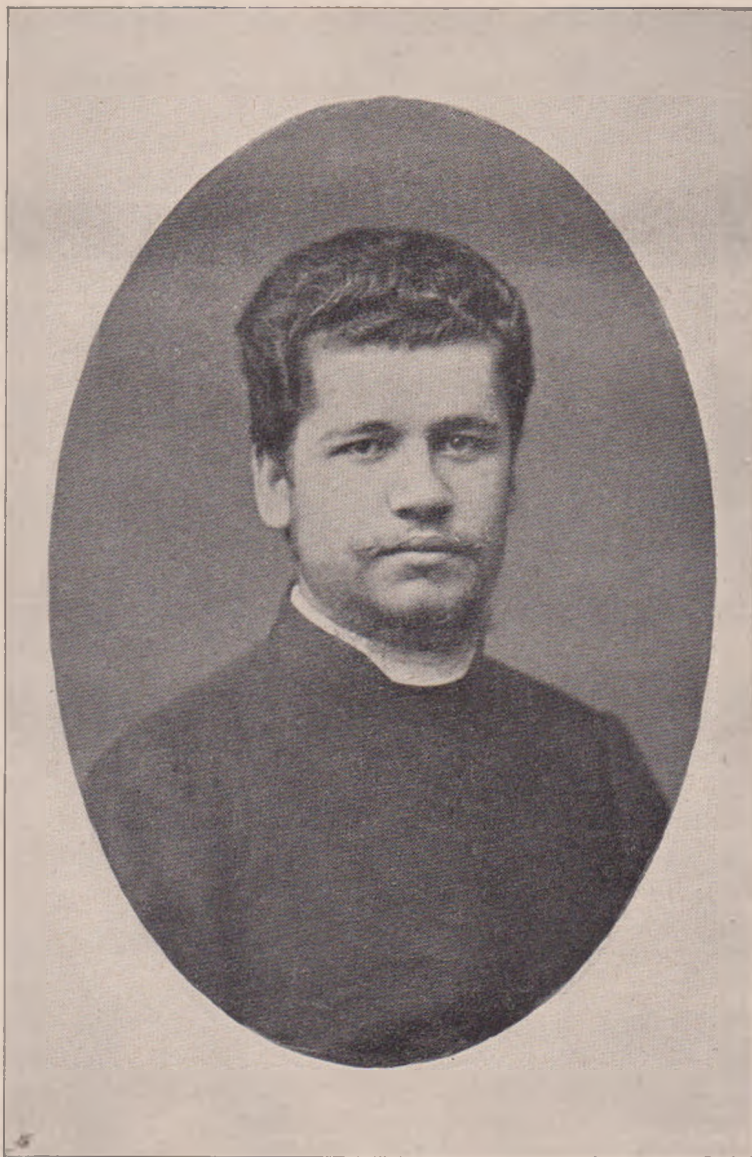
Am ajuns la escadron cam pe la ceasul raportului.

Cum m'apropiam de canțilerie, i-am auzit vocea. Vorbiă răspicat și tare din bojoci sănătoși. Sbârâiau ferestrele când apăsa vorba și pe mine

mă 'nfioră și aș fi vrut să înlemnesc să nu mai ajung până la el. Pășeam înainte cu gândul înapoi, tot cu sfieală, par'că așteptam să-i cadă puterea năzdrăvană și dracii peste mine și să mă facă praf și mă rugam lui Dumnezeu, tremurând vargă, să mă trăznească, să scap de urgia lui.

Dar dacă s'a deschis ușa, de m'a băgat înăuntru, par'că s'a deschis poarta raiului.

Pe scaun, la masa de scris, ședeă un om tânăr, luminos, la față și dulce la privire. Eră căpitanul meu!

Dr. Aug. Bunea, absolvent al inst. Propaganda Fide.

M'a măsurat de sus până jos și ce să-ți spun unchiule, nici maica mea cât a trăit nu s'a uitat la mine cu atâta milă și bună-tate. Nici nu m'a întrebat cum mă chiamă, ori de ce am fugit, ci rar și lămurit a poruncit vagmistrului, care stă lumânare departe, că dacă s'o adună escadronul pentru masă, să nu se miște, până ce n'o veni dânsul cu ofițerii.

Și dacă s'a adunat escadronul, m'a scos în fața frontului, drept la mijloc. Soldații, par'că-i văd și acuma, abia se țineau de

râs, când m'au văzut așa pocit și prostit în straie sârbești și căpitanul le-a zis să râdă cât or putea, că e de râs.

Mie-mi vinea să intru 'n pământ de rușine...

După ce au mai contenit oamenii cu râsul și cu batjocurile, căpitanul a comandat „drepti” de-a răsuna cazarma toată și pe mine iar

m'a apucat tremuratură par'că mă loviseră boala copiilor; nu știam bine ce are de gând cu zilele mele și mă înfrigură nedumerirea. Dar el m'a lăsat așa o bucată de vreme, par'că înadins și apoi a început a spune o întâmplare a unuia... Și uite, unchiule neică, ți-o spun și eu dumitale cum oi putea mai bine, că n'am uitat-o și n'am s'o uit nici în mormânt.

Zice c'a fost un negustor de oraș — avea prăvălie — și dacă s'a văzut omul cu ceva părăluțe s'a săturat de prăvălie și i-a venit în minte să-și îngrașe punga pe altă cale, mai iute. S'a făcut crescător de porci. A

Și el lovindu-se cu pumnul în cap ar fi răspuns:

— La așa cap, așa căciulă!...

Și căpitanul meu, uite asta de trecut, rostind vorbele negustorului și privind cătră escadron, m'a ciocănit cu degetele cârlig în cap și peste capelul sârbesc și a mai zis odată:

— La așa cap, așa căciulă!...

Apoi a dat ordin să mă îmbrace cum trebuie și să mă dea la locul meu și a dat drumul la oameni să meargă la masă și au strigat toți: „trăiți“, de s'a cutremurat bolta și mie mi-a șters o palmă ușoară după ceafă, de mi-a dat jos capelul sârbesc și atâta tot...

Povestea căpitanului s'a așezat, moș Dincule, ca alifia pe sufletul meu și n'am mai dezertat, unchiule, și mi-am isprăvit miliția cu cinste și-l pomenesc ca pe Hristos, că iată sunt om între oameni și pușcărie n'am făcut și la suflet nu m'am otrăvit...”

Și Pârveu Garofoiu, mai răsuci o țigare și uitându-se 'n vatră după tăciuni, oftă dela inimă și zise:

„Așa om, mai rar, unchiule!”

Și după ce aprinse țigara și șueră la niște pui de găină cari s'au adunat pe prispă,

par'că la ascultat povești, începă iar:

„Altădată unchiașule, la un marș, m'a luat după el, ca să-i îngrijesc calul. Eram frunțaș.

Când s'a oprit escadronul pentru popas, în lungul șoselei la niște izvoare și-am început, noi oamenii, să mâncăm ce aveam la coburi, a scos și el două ouă, niște brânză, o bucată de pâine ș'o sticluță de vin și dându-mi mie jumătate din vin și o felie de jimblă, s'a așezat pe marginea șanțului dela șosea și mâncând încet, a început a mă întrebă de satul meu, de gospodăria părinților, de frați, de învățător, de bancă, de biserică și nu mai știu de câte m'a întrebat, dar știu că m'a întrebat dacă la liberare am de gând să mă întorc acasă și să mă însor.

Întrecere de călușeri în Elisabetopole: Bătuta. Călușeri din Mediaș. (Fotografie de R. Cosma.)

cumpărat un ciopor de scroafe și câțiva vieri de soiu, dând toți banii câți îi avea. În scurtă vreme s'au înmulțit porcii și s'au îngrășat și eră gata să-i trimeată peste hotar în țara nemțească cu câștig înzecit. Dar a venit o pustie de boală și unul câte unul, porci grași și frumoși, de avea fiecare 'n el douăzeci de băncioare de boabe, cădeau ca trăzniți în obor. Când i-a murit și ăl din urmă, un purcel creș și roșu, rămânând calic de tot, i-a luat pielea și făcându-și căciulă a pus-o 'n cap și a plecat la oraș prin piață.

Aici întâlnindu-l un prietin vechiu, i-ar fi zis tăvălindu-se de răs:

Bine, mă vere, dracul a mai văzut om cu căciulă de porc!?

Eu tocmai băgasem în gură o bucată bună din felia de jimblă ce-mi dăduse și mie și cu gura plină i-am răspuns că aş mai rămâneă la oraş la vreo slujbă să fac ceva chiag și mai târziu în colo, m'oi însură dacă mi-o veni bine, poate chiar cu vreo orășancă... Și el s'a cam răstit la mine, mai mult în glumă:

— Te-ai dedulcit la jimblă, hapleo!... eu stric!... și pe urmă mi-a zis părintește:

— Băiete, tu să te întorci acasă cum te-i liberă și să te însori, să iei o fată voinică și vrednică, cu mânilor făcute pe sapă și pe seceră, nu slujnică de oraş de spală rufe bolnave și face mânilor ca burta de broască râioasă. Să iei femeie curată, muncitoare și cuminte ca și tine, să fiți de o teapă că să fie potriveală și să faceți din vreme copii, ca să-i puteți crește sănătoși și 'n dragoste de pământul ăsta pe care călcăm noi Românii 'n voia noastră. Să fie mai târziu soldați de nădejde, oameni de vreme rea, a zis apăsător, și să știi dela mine, Pârvule, că cine pleacă din lumea asta și nu lasă om în loc se face catâr pe lumea ailaltă...

Și am ținut minte vorbele lui, că mi le-a zis dela ficat și la ficat mi s'au dus și iată, unchiule, am trei dolofei pe bătătură, toți ciolănoși și obrăzoși, toți de vreme rea; să mi-i vadă știu că m'ar lăuda... căci mult îi mai plăceau Românii de vreme rea și isprăvile lor știă să le răsplătească cum se cuvine și băieții din escadron făceau pe dracu 'n patru să fie isteți și s'aducă la cea mai bună îndeplinire poruncile lui. Alții îi furau și gândurile și porneau numai ce se uită la ei...

Și fiindcă veni vorba, ia să mai ascuți una, unchiașule:

La o manevră, cum stam cu escadronul ascunși într'o vâlcea, la pândă, doar ce vedem pe căpitan că face semn unui brigadier, de-i ziceă lui... cum dracu-i ziceă? Smărăndescu par'că-l chemă... Eră de pe la

Slobozia din Jalomița un fel de hoț de cai de neamu lui...

I-a arătat doar harta și i-a mai zis vreo două vorbe și când s'a uitat în ochii lui, brigadierul și-a luat patrula și cât te-i șterge la ochi nu s'a mai văzut... s'a dus în recunoaștere...

Și o fi văzut el multe la inamic, căci eră dracu gol; dar când să se întorcă cu știrile la căpitan s'a năpustit asupra lui un ofițer dela inamic cu un pluton întreg și l-a luat...

Ce s'a gândit el, cum să scape, să ducă știrile căpitanului precum aveă porunca? A

Întrecere de călușeri în Elisabetopol: Joc pe băț. Călușeri din Cerghidul-mare. (Fotografie de R. Cosma.)

văzut niște călăreți încolo spre o pădure, or fi fost chiar țărani, dar el s'a dat lângă ofițer și i-a șoptit cam la ureche:

— Să trăiți, domnule locotenent, ăia sunt tot din regiment cu mine!"

Ofițerul a plecat numai decât după ei, lăsându-l pe Smărăndescu cu un sergent și doi oameni să vină la pas.

Sergentul ca să fie mai sigur că nu-l scapă, a luat dârlogii calului, lăsându-l pe Smărăndescu călare cu mânilor în buzunare.

Mergând așa ce-i dă în gând lui Smărăndescu? Zice: — Mă camarade! ia te uită încolo ce de oaste!...

Și cum se uitau toți în zare cătră un nor de praf, el a desfăcut repede catarama dela

gătaru frâului și pe urmă cu alte vorbe le-a mai întors capu încolo și cu mâna a împins de cefar de-a ieșit frâul din capul calului și s'a și pus cu pintenii pe el, îndreptându-i botul cu sabia, încotro știa că se află căpitanul său cu escadronul.

Sergentul și cei doi oameni, goneau cât puteau după el. Dar el aveă cal bun și desfrâiat și mănca nori fugind și le strigă înapoi: opriți-vă, nebunilor, că nu vă gonește nimeni!

Dela o vreme l-au ascultat, că se depărtau prea mult de ai lor, și Smărăndescu

Întrecere de călușeri în Elisabetopole: Romanul. Călușeri din Valdhid. (Fotografie de R. Cosma.)

s'a arătat în fața escadronului cu calul plin de spume și fără frâu, de ne-am mirat toți și descălecând a dat căpitanului, taman la vreme, știrile ce le culesese.

Căpitanul cum l-a văzut, a n'țeles prin ce trecuse, dar nu i-a zis nimic atuncea, căci după știrile ce-i adusese, numai decât a comandat „încălecarea” și am și pornit-o la trap pe după o pădurice, de am căzut pe urmă ca trăznetul peste o baterie de artilerie dela inamic și mai apoi peste niște vânători cari băteau în retragere. De eră războiu adevărat, varză-i făceam!... că și-așa se buimăciseră de tot, când s'au pomenit cu noi ca din pământ, grămadă peste ei în

goană turbată cu lăncile 'n cumpănă și strigând de s'auziă dela trei hotare...

Căpitanul ne-a oprit la vreme că de... omul când se 'nfierbântă numai știe carc i-e frate... Cum spusei ne-a oprit la vreme și pe urmă întorcându-se către noi ne-a zis lămurit și tare, cu bărbăție și apăsător:

— Brava băieți! tot așa și când o sună ceasu ăl greu și de așa roșiorime o să tresară Mircea Voevod la Cozia!...

Nouă ne furnică sângele 'n vine... că par'că eră arhanghel nu altceva când se ridică în scări; și când ne-a mai zis odată: „bine băieți!” am strigat cu toții: „trăiți!” de s'a cutremurat văzduhul și s'au îngrozit caii sub noi.

Apoi cum s'auziă de departe sunând „încetarea manevrei” a comandat „descălecarea” și-a pus pe Smărăndescu să-și povestească isprava 'n fața escadronului. Și după ce a mântuit, l-a bătut pe umăr și i-a dat ca amintire un briceguț al său cu plăsele frumoase de fildeș și i-a mai zis din gură:

— Smărăndescule, ești ostaș vrednic și de credință. Țara și Vodă se bizue pe tine. Să fii mândru! și zicându-i acestea și-a petrecut încet mâna

pe obrazul lui.

Pe Smărăndescu l-au trecut lacrimile și până s'a eliberat tot cu vorbele astea a trăit și s'a lăudat și eu cred că și astăzi le spune pe unde trece și pomenește pe căpitan.

Și las să-l pomenească, și să-l pomenească toți, cum îl pomenesc și eu acuma, că e om de pomenire, unchiule.

Și de s'ar întoarce acum și mi-ar da cunoștință și m'ar chema la vreo primejdie, ori să-mi zică numai atâtica: „Pârvule, vino cu mine!” mi-aș lăsa toate și așa să-mi ajute Dumnezeu Sfântul, dacă nu spun drept, acū, uite acū, aș porni după el și m'ăș duce până 'n pânzele albe...

Maior: Marcel Olteanu.

La Sbor.

— Schiță. —

În seara liniștită măcăcinile înflorite de curând trimiteă mireasmă dulce de migdală strivită. Cu un cot pe gard ascultam zavisitiile pristavului Cotelici, când printre sălciile înfipte pe marginea drumului, vedem venind spre noi zor de lume hăulind, jucând, zvârlind bețele în sus. În frunte cimpoierul, cu bucele umflate, roșu, suflă în burduf, purtând din degete trestia găurită când într'o parte când într'alta. Pe picioarele scurte, moi dela genunchi, săriă ca un țap, și, după el, neveste, flăcăi, învălurați pe după gât, cântau, chiuiiau, în țipetele ascuțite ale cimpoiului.

„Ce să fie asta Cotelici? zic.

— Tiii, ăștia-s simbriașii lui domnu Sache din Uluești; colindă satele să deă de veste la oameni că de Sfântu Ilie se face sbor la ei în comună“...

Așa am aflat de bălciul lui nenea Sache Bălescu, fostul pomojnic ce cutreeră odinioară plășile în olac cu două roțile, în zilele noastre proprietarul unei moșioare pe Valea Glavaciocului.

Când întâmplarea ne-a adus față 'n față, l-am întrebat:

„Când îi dai drumul, nene Sache?

— Acū pe vară. Să nu-mi faci pocinogu să nu vii.

— ...dacă m'o iertă munca, încurc eu.

— Ei, nenisorule, odată pe an, pentru mine, mai rupe și dumneata din treburi“...

Își înfige ochii într'ai mei:

„Uită-te bine la mine și ține minte vorba mea: Are să fie tărie de bălciu: zidire!“

Mă trage la o parte. Eram în mijlocul câmpului, nu se putea auzi nici huhurezii, nenea Sache își potrivește vorba a șoaptă:

Trei ani, la început, oborul slobod... nici o taxă! O să ajungem să avem giambași

din Rusia; toptangii cu chervanele alea ale lor, mă rog, cu zece cai învârtind biciul pe deasupra lor: hehehei!... Mărfuri de Țarigrad...

Aici îngroașă glasul:

— Odată vadul făcut... ohoho, stasos! s'a încheiat cu veresia. Numărați colea albișorii la taica, freacă degetele ca și cum și-ar înnumără bani în palmă“.

Întrecere de călușeri în Elisabetopole: Hodoroaga. Călușeri din Sighișoara. (Fotografie de R. Cosma.)

Îl mai întreb:

„Rogu-te, coana Păunica, dumniaei ce zice?

Îmi răspunde cam din gușă:

„Îi place! Mă 'nțelegi, trăsuri prin curte... vizite... taifasuri... Zi-le cucoane. Nu le știi, dragă?!“

*

La ziua hotărâtă, cu fire de busuioc la ureche, Cotelici vine să mă ia. Până să mă gătesc, roibul lui cu coama împletită, încearcă să rupă chinga, zgâlție porțița. Greabănuț țeșălat, lucește în pete vii, de aramă aprinsă.

Ne săltăm în șea. În trap creț, amenințând caii fără să-i lovim, cu un vânticel în coastă și în față cu nori trâmbițați, dărăciți înspre soare-apune, ne vedem de potecuță. Tăiem

în piez lunca dela Buiasca cusută de mușuroaie de cârțiță, și, dela păr, de unde se zărește sclipind tabla dela povarna de rachi, ieșim la hanul de pe mal. De aci vâlceaua mălăierilor acoperită cu iarbă mărunțică și deasă fuge ca o undă până la zăvoiul de răchită fumurie unde se văd pascănd risipite caprele. Ți-e drag să poposești.

Un țaran, înfipt, se gâlcevia cu hangiul.

„Auzi, să-mi dea el mie ogrinji? Zob, hai?!“

Cârciumarul, îl îmbună chipurile:

„Ăștia ogrinji? Mărgăritar, vere? Nu cunoști la marfa asta, spune așa.“

Până în bâlcu mai e nișel. Mergem pe jos, cu caii de dârloguri. Lăsăm să treacă un muntean cu perechi de roate legate șir unele de altele...

Aminteri, locul bine ales: pe coastă. De jos, din șosea, lumea forfotind încoace și 'ncolo se vede ca un covor de petice întins la soare. Hora se mișcă, încet; în mijloc, cu basmale atârinate de gâtul viorilor, lăutarii se plocnesc înainte... Dulapul umblă... La o parte niște flăcăi vor să cumpere o pușcă dela un turc. Trag cu rândul la fîntă, se duc cu toții repede să vadă alicele cum se împrăștie. Mai încolo, într'o brișcă, două umbreluțe colorate. Cu anteriorul în brâu, în pantaloni albi de dril, un popă scoate șleaurile...

Rândul de gherete, strâmbe, stâlcite, de scânduri, e ulița principală, temeiul târgului. Îmbulzeala, zăduful al mare, aici să le cauți.

Uite și o bătaie.

Brutarul înfipsese mânilor pline de făină în pletele unuia. Îl clănțâniă zdravăn. Cumpărare o jimblă — și după ce o mâncase jumătate venise biet! să se ia la colț cu pitarul că i-a dat lipsă la cântar. Țăranul cu zăbunul pe dos, un vlăjear cu o gogemite căciulă în cap și peste căciula juguiată o pălărie nouă, care se uită la cherfeneală nepăsător, își spune lui însuși:

— Lasă nentule, să-ți scuture puricii... să ții și tu minte! Printre pieile de vulpe, atârinate pe lați de tei de trebuia să le dai în lături cu mâna ca să poți trece, negustorul de scurteici a isbutit să îmbrace cu de-a sila o mătușă. Nu se poate cârmi femeia: strâmtă 'n spate, scurtă 'n poale, abia se ajunge în față. O saltă de guler, dela poale...

cu mâna 'n sus răsucește creștina, o privește cu capul pe un umăr:

„... Turnată! Asta-i scurteica dumitale! S'o porți sănătoasă! Nici să nu mai umbli degeaba, cu așa marfă nu te mai întâlnești...“

— ...Mă strânge, ia!...

— Nu-ți place fața?

— Nu-mi vine, nu! E scurtă al focului...

— Scurtă? Da ce-ți trebuie dumitale rochie ori scurteică?

— E ciupită, ia, ici!... ici...

— Vrei ca lâna bună, curată, să n'o mănânce moliile? Umbli să cumperi și nu te taie capu ce!“

Bărbatul, un unchiaș ursuz, a lăsat-o să se descurce cum o știi. Își pipăie pungociul să vadă dacă-l mai are la curea, și trece peste drum. Dintr'o ladă alege o coasă. O pune cu vârful în țărână, o încearcă. Par'că nici nu l-ar auzi pe țuicarul cocoțat pe scaun care cheamă lumea cu amândouă mânilor: „Aici, neică, aici, la Chiriță Munteanu!“

Pe lângă cinzecile înșirate pe masă, astupate cu o frunză răsucită în cornețel, ca să scap de iuțea pieilor argăsite ale cojocarilor, ies în oborul de vite.

Lângă conovețele goale, două clăi de paie de ovăz sunt aduse de cu noapte din porunca boerului. Le păzește un argat dela curte, cu o spangă ruginită în vârful unei beldii. O babă adună cu codiriștea firile risipite, le grămădește, pline de pulbere, dinaintea unei vițelușe slabe, culcată.

Mă uit la o droaie de copii, în drum. Stau pe brânci; dă cu ciomegile în pământ, asmuță câinii pe o purcă. Scroafa, proțăpită de picioarele dinainte, clefăe, scoate clăbuci... Smicește de curm și-l rupe. Face două rotocoale și bătându-și blegile dă buzna printre lume grohăind...

În dosul pe unde fetele strânse de mijloc, cu o mână în obrazul flăcăilor, se zbenguesc, zăresc pe nenea Sache. Se rotește fanțoș de colo până colo. Coana Păunica împarte la copii covrigi și mere dulci. O caraulă merge înainte, dă prostimea în lături... Zăbovesc așa pân'o mai pică nițică albăstrime pentru gustarea de supt umbrar...

La altă margine unde trag căruțele trebuie să-ți ții răsufarea, te înneacă fumul dela două

tuciuri de mămăligă. În bâzâit de cobză, cu ciocanele de țuică în mână, câțiva se cinstesc. În batjocură cântă unul:

Foaie verde arțaraș...

Lângă un coșar, una cu pământul, doarme un călăraș, răsturnat pe spate, cu boneta alături, în scăieți. Soarele e abia pe la amiază și bâlciul a început să se spargă. De-a călarele trec pe lângă nenea Sache. S'a făcut că nu mă vede. Pe un fund de doniță, cu capul în jos, l-am lăsat tocmind niște rogojini...

Au mai trecut mulți sfinți Ilie, da sbor în Uluești nu s'a mai făcut. Între șanțul de bozii și gârnița ciungită de cuțitul chirigiilor în-nămoliți pe drumul taftului — hotarele târgului de odată — locul a rămas bătătură. Se cunoaște o negreață cu iarba pârilită, vatra unde umblă foile lui Mălură potcovarul; iar din conovețele de cari în mintea lui nenea Sache legase telegari cu coadele până 'n pământ, nu mai ființează decât un par rupt...

V. Cioflec.

Dări de seamă.

G. Panu, *Amintiri dela „Junimea“ din Iași*. Vol. II. București, 1910. 396 pag. Prețul: 3 Lei.

Până de curând credeam, că cele mai limbute în-sușiri pentru povestirea de amintiri și de anecdote le are Românul bănățean. Căci este într'adevăr extraordinar cât de mult îi place Bănățeanului să divănească, sau să sporovăiască. Dacă vei cuteză să-l întrerupi, când se găsește el în vervă, sau dacă te simte că umbli să-i scurtezi povestirea prin vreo întrebare cicălitoare, el îți ripostează numai decât: „Bine, bine, dar stai să vezi ce s'a întâmplat mai pe urmă!...”

Mărturisesc însă că nici Moldovenii nu se lasă mai pe jos și că d-l G. Panu, cunoscutul povestitor de amintiri dela „Junimea“ din Iași, este în această privință mai inperturbabil ca cel mai locvace Lugojan. După kilometricele d-sale excursiuni și incursiuni pe tărîmul amintirilor literare din întâiul volum, iată-l pe unchiașul sfătos cu o nouă culegere de „suvenir de ale juneței“, cum le-ar fi zis C. A. Rosetti.

Neapărat că generația noastră știe să aibă tot respectul și toată recunoștința față de evocatorii și luminătorii trecutului de lupte și de frământări intelectuale. Nu va fi însă cu supărare, dacă de data asta, pentru felul acesta de expunere lăncedă și târăgănată, pentru cheltueala asta mare de spirit obosit, nu vom manifesta un entuziasm mai pronunțat.

Cetind aceste pagini, ultima noastră impresie este regretul că d-l Panu s'a apucat atât de târziu să-și scrie amintirile. Căci gândul d-sale acum nu mai pare a avea consistența necesară. Firele se împreună, se distramă și se întrerup la voia întâmplării. Parentezele se deschid și se închid fără legătură. Aceleași figuri retorice, aceleași observații stereotipe revin mereu. Pe Bodnărescu îl etichetează de mai multeori cu aceleași cuvinte. Pe Lambrior și pe Creangă și pe alții deasemenea. Despre sine d-l Panu ne spune în nenumărate rânduri că n'a cunoscut limba slavonă și-și aduce de nenumărate ori cu drag aminte despre chipul cum d-sa, un debutant, a știut să lupte cu succes

contra uriașului Hasdeu. Iar, pe cum vedeți, aceste continue tautologii, aceste naive autoexhibițiuni poartă prea multe semne ale unei vârste târzii, când opere literare încheiate nu mai pot fi concepute, din cauza infidelității memoriei și a neputinței de a evita neglijențe stilistice. Și ne pare rău că acest prolix povestitor n'a reușit să dea o haină mai ordonată, mai artistică chiar, gândurilor sale retrospective.

Cât pentru fondul amintirilor, ce să zicem? Trebuie, negreșit, să-l luăm așa cum se prezintă, neavând mijlocul de a putea controla în toate, care este adevărul și care partea de fantazie. Vom trece deci înainte peste figuri cu totul secundare, ca Tassu și Paicu și alții, a căror ființare n'a avut nici o atingere cu literatura. Vom urmări cu atenție câteva trăsături parțiale de ale scriitorilor mai cunoscuți, ca Șerbănescu și Eminescu, și nu ne vom putea mira îndeajuns de faptul că d-l Panu nu reușește să fixeze definitiv și complet nici una din figurile aceste. Vom ceti apoi cu destul interes un expozeu aproape burlesc al intimităților familiei junimiste, pe cum și prea cunoscutele epizoduri cu păcălețile lui Hașdeu. Deasemenea au valoare informativă ideile estetice din „saltarele“ Junimei și îndeosebi capitolele despre muzică, pictură și religie. Găsim însă în mod hotărît, că povestea fără sfârșit cu „Revista Contimporană“ este tot ce poate fi mai deslănat în cadrul acestor amintiri și că cele mai multe din amănuntele d-lui Panu, fie ca spirit, fie ca pură umplutură, puteau foarte bine să fie reținute în cutioarele tănuite ale memoriei sale. Și mult ne împiedecă în urmărirea aprecierilor d-lui Panu multele contra-ziceri. Așa, de pildă, pătim cu Șerbănescu, pe care îl numește într'un loc „Petarra al Românilor, care a cântat amorul ca nimeni altul la noi“, și, cu toate acestea îi zice în aceeaș pagină, că nu este decât „un fabricator de versuri, la care nu vezi nicăiri o inspirație adâncă, căldură, convingerea unui sentiment“... Petarra — „fabricator“ de versuri!

Se întâmplă însă ca d-l Panu să iasă de sub ori-

zonturile de acum 30 de ani și în aceste cazuri, puține ce e drept, convorbirile d-sale sunt și mai neîndemânatic. Actualitatea d-sa nu o cunoaște și nu o mai înțelege și tot ce scrie despre cei de astăzi sunt afirmări gratuite. Așa, de pildă, nu este adevărată credința d-sale, că „actuala generație nu trăiește din propriile resurse, ci din spiritul și inspirația celor de acum 30 de ani“. Nu este serios să afirmi că dela Eminescu încoace „nici un poet n'a avut așa personalitate, ca să se desbrace de școala lui Eminescu“, câtă vreme e cunoscut, că un Coșbuc, un Goga, Anghel și Iosif au mers pe căile lor, creând prin originalitatea talentului lor. Nici nu este o probă de orientare, a mai susține astăzi, că „Eminescu a scris puțin, fiindcă are uvraje puțin“. Deasemenea socotim ca o lipsă de bun simț părerea d-lui Panu, că ideile politice ale lui Eminescu ar fi fost „absurde“ și că autorul articolelor din „Timpul“ ar fi fost „lipsit de cel mai mic simț politic“. Ridicolă ni se pare și teoria d-lui Panu, adresată scriitorilor de azi, că „în genere un autor trebuie să scoată un volum în fiecare an“. Nu mai puțin hazlie este încercarea de a trece, probabil după Rîria, pe Radu Rosetti printre poeții de valoare de astăzi. Și la sfârșitul acestor observațiuni și reproșuri, ne luăm voie a adăuga și o mică rectificare pentru d-l Panu. Afle dela noi, că autorul romanului istoric „Cu paloșul“ nu este nicidecum „tânărul poet de talent“ Radu Rosetti, cum afirmă d-sa (la pag. 148), ci însuș istoricul bătrân Radu Rosetti, cu care d-sa actualmente se află în polemică acerbă în jurul altor probleme...

După acest laconic rezumat al operei d-lui Panu rezultă clar, că toate afirmațiunile d-sale și tot puhoiul de amănunte nu pot să fie folositoare marelui public, decât trecute prin filiera unei selecțiuni precaute și a unei rezerve pricepute. Cartea aceasta nu voește să fie în mod strict o operă de artă, nici o lucrare de informație sigură asupra trecutului. Ea este pur și simplu un prilej de distracție individuală a unui enciclopedist îmbătrânit, care simte o plăcere să se infășoare în lumina roză a trecutului său și să și-l reconstruiască dupăcum îi convine, mai punând și câte puțin fard peste paginile sale. Nu degeaba autorul ne spune, că imaginația lui Jules Verne „a avut o mare influență asupra ideilor mele din tinerețe“.

*

Alexandru Teodor Stamatiad, *Din trâmbițe de aur*, Poeme. București, 1910. 104 pag. Prețul: 2 Lei.

Sunt poeți începători, despre cari nu știi dacă n'ar fi mai bine să nu te ocupi de dânșii. Nemiloasa noastră critică săvârșește un rău, încurajează diletantismul și abate din calea lor cea dreaptă pe tinerii poeți, când îi târește prea de timpuriu în publicitate și le dă un avânt ce trece peste puterile lor. Dar nici să nesocotești de tot și să ucizi, prin tăcere, un talent în plină primăvară, nu se cuvine din punctul de vedere al datoriei către meseria ta de informator. Cu poetul tânăr să fii, prin urmare, ca Enăchiță Văcărescu cu floarea sa faimoasă: „Să-l rup, se strică; să-l las, mi-e frică, că vine altul și... mi-l strivește“.

În o situație similară ne găsim și față de autorul tânăr al volumului anunțat. Dacă l-am lăsa pe d-l Stamatiad pradă aprecierilor binevoitoare ale prietenilor săi în partibus infidelium și l-am lăsa să se legene în iluziile unui triumf prea ieftin, i-am face desigur un rău serviciu. În schimb o dreaptă judecată, spusă fără rezerve, îl va putea la nevoie salvă dela o alunecare periculoasă pe căi piezișe.

La două primejdii îl putem face atent pe d-l Stamatiad.

Admițând mai întâiu, că d-sa are multă abilitate în formă și că tainele unei versificații ușoare nu-i sunt străine, i s'a întâmplat însă că tocmai forma aceasta, cuvântul gol și sunător, să-i copleșească aproape de-a întregul ideea poetică. Sub puterea strivitoare a frazei declamate firul simțirei și orice gândiri i se pierd, metaforele puțin i se colorează tulbure și abia câte o pagină pur descriptivă de îi rămâne mai curată. Ce vorbărie nesfârșită, fără suflet și fără înțeles, sunt cele mai multe din lungile sale poeme și ce simplu și intim se desfășură următorul tablou:

„În vale, pe alee, zimbește trandafirul
Și ei, mergând a lene, îi mângâie zefirul.
El svelt, cu fața brună, cu ochi care te sorb,
Cu pletele mai negre ca penele de corb, —
Și ea subțire, fină, cu mlădieri de floare,
Cu buclele de aur, cu gene visătoare.
Își spun la braț povestea etern intinerită
A dragostei eterne, — și 'n pajiștea 'nflorită,
În cerul plin de soare, în cântul de izvor,
În toată 'mprejmuirea ei văd iubirea lor“.

Insistăm asupra acestei deosebiri de formă, fără a voi să-l influențăm cumva pe tânărul autor și nu vom decât să-i atragem astfel atențiunea asupra unui vechiu adevăr, anume că partea reală a talentului în poezie nu o formează meșteșugul exterior al cuvântului, oricât ar fi el de bogat în sonorități și în artificii.

Mărturisim apoi, fără reticențe, că rău a făcut d-l Stamatiad stricându-și stomacul cu ragout-ul internațional al modernismului. Melancolia d-sale cristalină, atât de potrivită pentru subiecte modeste, se risipește astfel în schițări bizare, fără ființă și fără corp și fără să simbolizeze nimic deosebit. Îmbrăcat în haine de Rege, sau de Castelan, ingenuchiând în fața statuei de aur din „templul adorării“ și sfidând „cataclismele“, d-sa poate în dragă voie să viseze „palate cu șapte coloane, cu șapte balcoane albastre și cu șapte cupole aurite“. Îi dă mâna chiar să creadă că „strălucitoare poame ca sori de diademe“ îl așteaptă în grădina Hesperidelor, unde i se va face o primire „cu trâmbițe de aur“, din partea „fecioarelor nebune“. Dar impresia generală, pe care o face cu aceste impoponări, rămâne cu toate astea penibilă pentru milosul cetitor, care cunoaște bine dicționarul estetic de unde poetul nostru își împrumută avântul spre lumea incoherențelor și de unde se inspiră pentru aceste „candelii violete“ și „geamuri colorate în roz, albastru și verde...“

Din lumea aceasta a decadenței străine mai rar re-

venim la o rază de lumină, la o pagină echilibrată, care ne reamintește că pe lângă eclipse și ceasuri de fantazie originală imitată, poetul nostru mai are și urme de talent:

...Și parcul îți pare că doarme de veacuri
Nimic nu tradează splendida serbare...
Dar vântul pornit-a de-odată să sufle,
Palatul feeric cuprins e de flacări
Perdelele sumbre lucesc la ferestre
Și fumul în valuri mereu se ridică:
Tot cerul e-o pânză imensă de doliu
Și vântul aleargă sălbatic și-o rupe.
Încep să troznească balcoanele toate,
În parc e-o lumină de basme, de vise,
Se 'nnalță într'una fantastice flacări
Și zarea întreagă e-o pânză aprinsă...

Și asta e d-l Stamatia de întreg. Vremea va dovedi, dacă rămânând cu atâta, cu muzicalitatea versului liber și cu bizareriile reci și afectate își va putea face drum spre lumină. Dorința noastră însă este, ca d-sa, prin o muncă încordată, să reușească cu timpul să iasă din apusurile aceste șterse și nebuloase, precum și dintre colonadele de marmură ale castelelor regale, unde s'a rățăcit prin abuz și prin o exagerare naivă.

*

* * * *Conferințele „Vieții Nouă“*. Seria I. 1909. Cu contribuții de d-nii Ovid Densușianu, C. Damianovici, D. Caracostea, I. F. Buricescu și N. Andrișoiu. București 1910. p. 270. Prețul 3 lei.

Cartea anunțată aci este opera unei aventuri. Și eroul aventurii este d-l Ovid Densușianu, cu pseudonimul Ervin, care crede că literatura unui popor este un câmp de experiențe romantice, unde orice om fără talent poate să-și improvizeze un tron, de pe care, în sunete de trâmbițe sau de glasuri pițigăiate, să vestească lumii un nou evangheliu.

Sunt ani acum de când d-l Densușianu își plătește singur luxul acestei aventuri inocente, care de altfel n'are nici măcar meritul de a fi originală, căci nu este decât o slabă pastişă după încercarea similară, ceva mai veche, a cavalerului de tristă figură Al. Macedonschi. Într'o revistă proprie și necedită, de pe catedră și în conferințe d-sa se recomandă mereu ca urzitorul unei nouă vieți în artă, se prezintă ca distrugător de curente literare actuale și propagă credința, că deodată, așa pe nesimțite, a ieșit d-sa și cu Budurescu și cu Cruceanu la suprafață, ca untul de lemn într'o găleată de apă.

Să vedem ce rost au vânzolirile aceste și cum s'au născut.

Anticipăm pentru cei mai puțin orientați, că d-l Densușianu și-a început cariera de literat (vorba vine!) ca poet naționalist înfocat și ca apărător cu temperament al principiilor de artă națională. Văzând însă marea nenorocire, cât de anevoios este să te afirmi într'o direcție, în care alții, cu mai mult talent, ți-au luat-o înainte, d-sa și-a îndreptat privirile spre țărături neumbulate la noi și s'a travestit dintr'odată în rolul unui antipod. Ca la o poruncă misterioasă i-a

venit dorul de o altă atmosferă intelectuală și, părăsindu-se pe sine și părăsindu-ne pe noi, cu o ultimă privire de dispreț, s'a scufundat într'o lume mai decadentă. A fost pentru d-sa o clipă supremă de desrobire sufletească și de renaștere, când s'a văzut... în biblioteca sa, în mijlocul școlii nouă a simbo-liștilor francezi.

Până aci însă nici o ispravă mare!

Dar începe lectura din epoca mai nouă de după școala parnasienilor și a naturaliștilor. Inspirațiile sublime și schimbările de versificație îl atrag. Naște, în mod fatal, insuflețirea pentru cultul artei superioare și disprețul pentru inspirația ușoară. Căci iată temperamentul de alucinat și de visător răsvrătit al lui Rimbaud cel multicolor! Iată lumea vapoasă și diferențiată a lui Verlaine și Villiers de l'Isle-Adam! Pictura asta de cuvinte, muzica suavă a acestora, pe cum și a întregului șir de moderni, până la puternicii Maeterlinck și Verhaeren, îl încântă. Ce lume de magie, de vis și de misteruri și ce substrat sufletească nou-nouț pentru descendentul preotului din Densuș! Biruit, el cade în fața noului altar și primește boțezul.

Aici începe faza mai gravă.

Uluit de câte cetise; încredințat că este cel dintâi care a descoperit, departe de noi, o nouă religie; plin de râvnă nestavilite, pocăitul domn Densușianu ia toiagul propovăduirii, sună din tuba miraculoasă și adună în jurul său rămășițele cele mai rachitice din alte tabere literare și le descoperă și lor tainele crezului nou și le vorbește într'una despre versul liber, care te poate face poet și fără talent, despre fondul misterios al poeziei și despre ideea nouă și bogată a simbo-liștilor. Și iată, cu multă trudă, înjghebându-se o ceată mică, — mai mică decât falansterul baude-laireian a lui Macedonschi — și iată-i făcând gesturi ca străinii și făcând versuri deopotrivă, cu clinchete, cu zdringăte: clișee de flașnetari după compoziții împrumutate. Răsfoiți-le munca și vă convingeți, că de când există o literatură românească, ceva mai gol, mai sterp, mai fără inspirație firească, ca vorbă-riile artificiale ale acestor mărunțuri poetice, nu s'a scris.

Dar cu Dumnezeu și cu Ervin înainte, căci faza începe să fie glumeață.

În conștiința lor valoarea le crește în proporții enorme. Modeștii din bârlogul necunoscut al „Vieții Nouă“ cer să fie duși la războiu. Vizirul Ervin îi pune în ordine de bătaie și pornește cu dâșii într'o expediție de carnaval. Pintre ostași se văd câțiva barzi străvezii și infometați de o lingură de glorie, câțiva elevi de-ai maistrului cu perspective de burse și de examene și niște toboșari gălăgioși din suburbiiile inteligenței. Și cu mănunchiul acesta de cavaleri făcând tumbă și clamoare, d-l Densușianu se repede asupra cetății suverane a literaturii române și vrea s'o facă una cu pământul, pentru a putea implânta deasupra ruinelor ei steagul unei nouă vieți, — ce e drept, adusă de aiurea.

Vă rog însă să nu vă speriați. Au mai fost ei mulți

cavaleri cu traista goală, cari s'au apropiat cu gânduri misterioase de cetatea aceasta și un simplu hohot de râs i-a gonit pe la cele patru vânturi. Plecă-vor și aceștia, însoțiți de binevoitoarele noastre surisuri, și nu ne vor rămâne trofee dela dânsii decât niște zdrențe de rime și — pardon! aceste conferențe de propagandă prin școalele de fete, pe cari și-au sprijinit iluziile de o clipă.

Să privim puțin la aceste conferențe, cari sunt în același timp dovezile fixate ale acestei aventuri. Ce e drept, analiza lor ar fi mai potrivită pentru psihologi, a căror datorie este să cerceteze sufletele chinute de dorul mării și pe ale acelora, cari sufer de mania urmării din partea unor adversari imaginari. Magnilocvența piticilor, improvizată ca regi, apostoli și reformatori, cade în alt domeniu de apreciere. Noi aici ne vom ocupa numai de fondul literar, foarte restrâns de altfel, al acestei batrachoniomachii cu tendinți moderniste.

Lăsăm la o parte acele conferențe ale elevilor universitari ai d-lui Densușianu, cari propriu zis nu au nimic de zis cu expedițiunea d-sale. Ce a scris unul și altul despre Ibsen și despre Edgar Poe, pot fi lucrări de vulgarizare la locul lor. Așa numitele idei de luptă însă sunt depuse în cele două expuneri ale d-lor Densușianu și Caracostea: „Ideal și indemnuri“ și „Poezia română de azi“.

Vedem din aceste două lucrări ale dascălului și a elevului, că cea mai cumplită durere a lor provine din ostilitatea, pe care ar fi observat-o la toată lumea literară dela noi, împotriva influenței franceze. „După părerea adversarilor noștri — scrie d-l Densușianu, care se păzește consecvent să ne spună cine sunt delicvenții, cari au îndrăznit să-l privească pe d-sa drept adversar — ar trebui să înlăturăm de aci înainte orice influență a literaturilor străine și aceasta din motivul că în contact cu ele ne-am pierde individualitatea“.

A doua supărare mai crâncenă li s'a iscat din pricina răspândirii prea mare a „țărănismului“ în literatură, care ar împiedeca să vie la cuvânt „aristocrația sufletească ce se poate mândri cu comorile minții!“ „Ideia țărănismului în literatură este ceva care nu poate fi pus în aplicare“, scrie d-l Densușianu. Iar adjutantul său adaugă: „Mulți încep acum a crede, că tot ce e notă țărănească e și poezie“.

A treia vexatorie durere a lor derivă din faptul că influența scriitorilor de astăzi este prea covârșitoare și aceasta cu toate că: d-l Coșbuc are „ideația rudimentară“; d-l Vlahuță are un „lirism ieftin“; d-l Goga este criminalul care „contribue indirect la cea mai periculoasă înstrăinare“; d-l Iosif suferă de „absența năzuințelor către poezia superioară“; și toți laolaltă poeții noștri de astăzi „neavând continua apropiere de elemente nouă“ din Franța, n'au putut să creeze „nimic, ca să se impună literaturii universale“.

Iar după ce, în felul acesta atât de comod, răstoarnă starea de fapt a literaturii de azi și răstălmăcesc valorile după cum binevoiesc, iată-l pe d-l Caracostea, cu fruntea în sus și cu mâna pe inimă, făcând următorul jurământ:

„Acela care, într'un timp când exagerările naționaliste erau privite ca dogme de neatins, avea să aducă cel dintâiu în chip constant, în poezia noastră un suflet nou, motive fine, moderne, personale și mijloace artistice de exprimare, potrivite acestui fond ales, — este Ervin!... Privind opera lui Ervin în totalul ei și în legătură cu dezvoltarea poeziei noastre, o constatare se impune oricărui cunoscător: ea este cea mai bogată și lipsită de exagerări contribuție până azi în direcția introducerii de motive nouă în poezia noastră“.

Să ne oprim aci, căci nebunia e completă.

Fantazie e totul și vorbă deșartă și tupeu pe toată întinderea. Nu este adevărat mai întâiu, că literatura cea bună franceză ar fi dușmănită la noi, câtă vreme traducerea celei mai de seamă de astăzi continuă să fie făcute din franțuzește. Nu este just, că scriitorii de azi refuză contactul cu modernii, pe când ei ne dau traduceri mai multe tocmai din aceștia: Bârsan din Wilde, Sandu din Maeterlinck, Iosif și Anghel din Verlaine, Regnier, Wilde și... Wagner. Și tot atât de absurd este să insinuezi, că talentele noastre adevărate s'ar putea compromite prin abuzul de subiecte naționaliste și țărănești, cu toate că se știe, că aceste subiecte le exagerează numai diletanții și pseudo-artiștii, cari se găsesc în toate taberele, tot așa precum și subiectele simboliste și moderniste de toate categoriile sunt adânc batjocorite numai de imitatorii de specia Ervinilor. Iar ceea ce ni se pare complet ridicol în aceste svârcoliri, este idea și presupțiunea, că cu un pumn de teorii moderniste, adoptate și rostite papagalicește, ar putea schimba dezvoltarea firească a literaturii noastre...

Dar să-i lăsăm să treacă! Cuibăriri de aceste parasitare își au pururea efectul lor hazliu. Ele se descompun de sine, ca un corp găunos. Cei plecați în căutarea sublimului, ating cu consecvență marginile ridicolului. Și aventura d-lui Densușianu se încheie cu același efect de comedie.

II. Chendi.

*

Onisifor Ghibu, *Ziaristica bisericească la Români*. Studiu istoric. Sibiu, tiparul tipografiei arhidiecezane. 1910. p. 143, prețul 2 cor.

D-l Ghibu e unul din pușinii tineri scriitori ardeleni, care merită în adevăr să fie relevat cu orice prilej, ca un exemplu de suflet muncitor și luptător. Și nu e un începător după cum s'ar putea crede. Dimpotrivă, i se poate găsi chiar un frumușel trecut de muncitor cu condeiul, pe care nu-l au atâția alții ca dânsul. În filele „Telegrafului Român“ încă de pe la 1904, în ale „Gazetei Transilvaniei“, ale „Foi poporului“, „Tribunei“ și „Luptei“ se află multe articole și studii iscălite de d-sa.

Tot așa întimpinăm numele d-sale în reviste ca „Țara noastră“, „Vatra școlară“, „Luceafărul“, „Neamul românesc“ și „Vieța românească“. În 1905 a dat o lucrare bună despre „Limba nouălor cărți bisericești“, primită de critică în cuvinte de laudă. În 1909 a scos o broșură interesantă sub titlul: „O călătorie prin Alsacia-Lorena“. În anul acesta a tipărit în Germania lucrarea pedagogică deosebit de instructivă: Der mo-

derne Utraquismus oder die Zweisprachigkeit in der Volksschule. Iar acum nu de mult a dat studiul istoric, al cărei titlu e pus în fruntea acestor rânduri.

El e o monografie a ziaristiceii noastre bisericești lucrată în seminarul de istorie românească contemporană de sub direcția d-lui D. Onciul, profesor la universitatea din București, încă în 1906 când a obținut și un premiu dela „Fundația Carol“.

O monografie a ziaristiceii noastre bisericești lipseă cu desăvârșire și d-l Ghibu a avut o inspirație fericită, când s'a gândit să ne-o deă. După cercetări îndelungate și migăloase împreunate cu mari cheltueli de timp și bani prin diferite biblioteci și arhive, d-sa a izbutit să deă o icoană aproape complectă, despre trecutul unui factor cultural atât de însemnat în desvoltarea unui popor, cum e ziaristica. Și e plină de interes această monografie nu numai din punct de vedere istoric, ci și pentrucă ea oglindește atât de bine o pagină din psihologia poporului nostru și silințele pline de avânt și de însuflețire ale unor suflete idealiste, silinți duse uneori până la eroism, în mijlocul unor piedeci aproape imposibile de biruit. Stăruințele acestor suflete entuziaste formează de sigur cele mai frumoase pagini din luptele pentru cultură, ale neamului nostru.

D-l Ghibu face istoricul alor aproape 80 de ziare și reviste mai mult sau mai puțin bisericești, apărute dela 1839 încoace pe toată întinderea locuită de Români. Pe cât de agitat a fost trecutul bisericii în cursul veacului al XIX-lea, pe atât de zbuciumată a fost și vieța luptătoare și adeseori plină de duiosie a acestor gazetari și ziare, puse în slujba de întărire și înălțare a bisericii. Sbuțumată, duiosă dar nu arareori și cu o notă de tragic în apunerea lor repentină. Citiți d. p. capitolul despre înființarea celui dintâiu ziar „Vestitorul bisericesc“ la 1839 prin Dionisie Romano, unul din cei mai productivi scriitori bisericești ai veacului al XIX-lea numit potrivit de d-l Ghibu, „părintele ziaristiceii bisericești la Români“, și se va vedeă ce însuflețire, ce stăruință și ce credință tare aveau acei oameni, chiar în mijlocul unor împrejurări care ar face și pe cel mai oțelit luptător să se cîtine. Cea mai mare piedecă, un adevărat zid chinezesc, care li se puneă în cale, și care a fost cauza de căpetenie a dispariției a aproape tuturor revistelor, a fost împărăția îndelungatei întunecimi prin care orbecăia preoțimea. „Indolența clerului — zice d-l Ghibu, vorbind despre moartea „Vestitorului bisericesc“, n'a permis însă multă vreme o astfel de încercare de a lumina; preoțimea fără nici o cultură eră departe de a înțelege rostul unei astfel de publicații și de a o sprijini“. Adeseori abonații erau două părți laici și numai una preoți, cum s'a întâmplat cu revista „Preutul“ din 1861, al cărei redactor scriă adeseori aceste cuvinte tragice: „N'avem în cassă nici un ban de mai mult timp“, fără însă să-l creadă cineva și să-l ajute. Sunt caracteristice pentru psihologia preoțimii acelor vremi și cuvintele eruditului episcop Melchisedek, care căutând să îmbărbăteze pe Romano, zice: „Preutul nu știe încă ce în-

semnează a ceti reviste și dacă ar veni el — Melchisedek să impună unui preot abonarea revistei, acesta în simplitatea lui ar fi în stare să creadă că dă dajdie la Episcopie“ (p. 33). Cuvinte al căror adevăr rămâne aproape până în zilele noastre. O cauză a căderii revistelor eră și aceea că cititorii, deși puțini, cei mai mulți dintre ei nu-și plăteau abonamentele, cum durere să întâmplă și azi. Ba ce e mai mult își permiteau pe lângă asta să mai fie și de un cinism foarte prost plasat. Așa cititorii revistei „Apostolul“ (1900) una dintre cele mai bine redactate, „faceau haz de provocările desperate ale redactorilor cătră public de a-și achită abonamentul“. Bine 'nțeleș asta chiar la începutul veacului al XX-lea. Iar cei dela „Teologul“ (1897) deși aveau 1000 de abonați, dintre cari însă 800 nu-și achitau abonamentul, scriau așa: „dacă preoții țării românești voiesc a nu pieri și ultimul jurnal bisericesc ce a mai rămas în toată țara, să ne trimită abonamentul“ (p. 118). Lipsa de interes a îngropat astfel cele mai multe reviste, cum să întâmplă și azi, ceea ce dovedește cât de mult trebuie să mai muncim încă până a ne puteă creă o cultură și un suflet înțelegător pentru realizarea problemelor noastre de civilizație.

Cele mai multe din revistele și ziarele bisericești își formulau un program, care rezultă din recunoșterea nevoilor zilnice ale bisericii, și potrivii culturii redactorilor. Au dat material foarte variat începând cu traducerile șterse din „Vestitorul bisericesc“ și ridicându-se până la tractatele de erudiție teologică ale „Bisericii ortodoxe“, ale „Sionului românesc“ sau „Candelei“ din Cernăuți. În un punct însă se uniau aproape toate: Înălțurarea întunerecului care pluteă asupra preoțimii, îndemnarea la muncă a capilor bisericești, purificarea atmosferei morale din biserică, păstrarea organizației pe baze strict canonice și ortodoxe și dragostea inflăcărată de a o vedeă întărită și infloritoare.

Foarte puține au reușit însă din pricina scurțimii vieții, să-și vadă rodul ostnelilor. Orice importanță li s'ar da acestor reviste, un lucru nu poate fi tăgăduit și acela e meritul de a fi luptat în împrejurări deosebit de grele, pentru înălțarea în cultură a bisericii, clerului și poporului românesc.

Redactorii lor au scris cum au putut și au dat ce-au avut, după cultura ce s'a întâmplat s'o aibă, însă ceea ce au dat a fost aurul minții și iubirii lor nemărginite cătră o biserică și un neam bătut de toate nevoile și nenorocirile. Au fost cu toate astea și reviste bine scrise chiar superioare din orice punct de vedere le-am privi cum eră: „Preutul“ din Iași anul 1861, „Speranța“ din Arad, la care colaboră și fostul mitropolit Miron Romanul, „Vocea bisericii“ alui Teoctist Scriban (1870), „Ortodoxul“ (1880), lui Dr. Zotu, apoi cu deosebire „Revista teologică“ din Iași a. 1883 redactată de C. Erbiceanu și Drag. Demetrescu, doi oameni de înaltă cultură, „Biserica și Școala“ din Galați, „Apărătorul clerului“ din 1894, și „Apostolul“ (1901 București) una din puținele pagini frumoase

ale luptelor pentru cultură adevărată în România, a cărei dispariție — spune d-l Ghibu, e o nouă dovadă strajnică despre zodia nefericită în care sunt osândite să viețuească și să tânjească la noi toate lucrurile bune (p. 127). Ca să nu mai vorbim de cele actuale cum e „Biserica ortodoxă“, „Viitorul“ (București), „Candela“, „Revista Teologică“ ș. a.

Un merit deosebit al acestor reviste e că multe din ele au dat un mare material istoric, aducând prin aceasta servicii neprețuite istoriografiei noastre. Se remarcă dintre ele mai ales „Revista Teologică“ din Iași unde se găsește un cercetător istoric ca Erbiceanu, apoi „Biserica ortodoxă“ unde se găsește un extraordinar de bogat material istoric, dat de cei mai distinși scriitori în direcția aceasta. Vieța ziarelor și revistelor bisericești din Ardeal, cam 20 la număr, e mai puțin sbuciumată. Și ele au avut să lupte deopotrivă în contra ignoranței clerului și a acelora cari au fost în măsură să-i sprijinească dar n'au făcut-o.

Cuprinsul lor e mai puțin variat, în ele nu prea se face literatură teologică, poate și din insuficiența redactorilor, ci mai mult chestii de administrație cu interminabile concurse, circulare, procese verbale și altele. Singur „Sionul românesc“ al lui Silași faceă știință teologică, foarte greoaie însă și imposibilă de consumat. E de remarcat „Revista catolică“ a părintelui Lucaci apărută pe vremi la Baia-mare, prin împrejurarea că a fost singura revistă de propagandă papistă la noi, care a învrăjbit peste măsură preoțimea celor două confesii. Încolo doar „Telegraful Român“ de-a avut un rol mai respicat și o influență mai hotăritoare asupra preoțimii. Dealtfel d-l Ghibu expune mai puțin complect istoricul ziarelor ardelene, decât al celor din „Țară“. La acestea din urmă zugrăvește mai totdeauna motivele care le-au dat naștere și în legătura cu împrejurările bisericești. Așa că monografia nu e o simplă înșirare cronologică numai a diferitelor reviste, ci chiar o expunere mai mult sau mai puțin istorică a stării bisericii din România. Uneori are capitole foarte interesante și bine prinse, cum e acela despre Trei reviste luptătoare (p. 85. c. XVI.), deși titlul nu mi se pare tocmai potrivit cu un „pamflet“ cum a fost „Deșteptarea“.

E interesant să se știe că între revistele din Țară și cele din Ardeal n'a fost în trecut nici cea mai slabă legătură, deși nu se găseă nici o piedecă mai mare în calea lor. Așa se întâmplă apoi că în coloanele revistelor de dincolo, nu se găsește aproape nimic cu privire la noi. Mai curând vorbesc despre

ortodoxia din Japonia decât despre cutare eveniment bisericesc din Ardeal. Și cele cari să întâmplă să dea ceva, vădesc o desorientare adorabilă. Așa chiar o revistă superioară ca „Revista Teologică“ alui P. Erbiceanu vorbește despre „Mitropolia (!) Aradului în Transilvania (!) care s'a înființat la 1864 (!)“ (p. 96 not. 3.)

Singură „Biserica și Școala“ din Galați își permite să vorbească mai des despre biserica ardeleană și luptele neamului nostru, în cuvinte din cari nu arareori să desfăceă o notă de adâncă durere pentru suferințele și loviturile ce ne veniau din partea dușmanilor. Poate nici schimb de reviste nu se faceă și cu atât mai puțin abonamente ori colaborări. Doar la „Biserica ortodoxă“ de se găsește numele alor 3 ardeleni răzleți. Altfel ce privește colaborarea și chiar abonamentele, nici astăzi nu se constată o prea mare deosebire față de trecut.

Așa se înfățișează ziaristica noastră bisericească, în cei 70 de ani din urmă. Ea după cum se exprimă „Păstorul ortodox“, este încă în vârsta unui copil, care abia începe să umble. Adeseori se repede, și neputând merge, cade. El are voința și dorința de-a merge, de-a alergă chiar, dar nu are forța necesară. Nu știe să-și măsoare puterile și nici nu cunoaște limitele până la cari ajung forțele sale. D-l Ghibu crede, „că dacă biserica română nu va avea în acest timp de tranziție o presă religioasă la înălțimea vremurilor, ea va deveni pentru totdeauna o instituție fără vlagă“. O credință, care ni se pare că are o notă de pesimism exagerat. D-sa concludă că „în adevăr ziaristica bisericească de azi nu se poate plânge, ca Alexandru Machedon, că aproape nu mai are ce cuceri. Totul mai e încă de făcut la noi, pe teren religios“.

Studiul d-lui Ghibu e scris metodic, cu multă îngrijire și cu un serios aparat critic. Abstrăgând dela unele mici inexactități, caracterizări și aprecieri nu destul de categorice și complete, cum și câteva eufemisme stilare, cartea poate fi socotită ca una din cele mai bine scrise din câte au apărut în cursul acestui an, în Ardealul românesc.

Prin ea aduce în acelaș timp și o prețioasă contribuție la cunoașterea istoriei bisericești și naționale a veacului al XIX-lea. Calitatea aceasta o face în adevăr folositoare și indispensabilă, pentru cercetătorii trecutului nostru.

Ea însă poate fi cetită cu acelaș folos și de laicii, cu dragoste pentru vieța din trecut a neamului nostru, sub orice înfățișare s'ar îmbiă ea.

Suntem mulțumitori d-lui Ghibu că ne-a dat-o.

I. Matei.

Cronică.

Comemorarea lui Bunea. Într'o societate fără o tradiție culturală și fără o educație sufletească serioasă, cum e a noastră, nu se prea apreciază după merit personalitățile distinse, nu se prea recunosc adevăratele valori intelectuale. De obicei se face puțină deosebire între oamenii de duzină și între oamenii cu o inteligență și cu o cultură superioară. De aceea acești din urmă, cât sunt în viață, luptă cu fel și fel de mizerii, cari le stânginesc puterea de muncă și le consumă energia. Nerecunoscându-li-se superioritatea nu li se creează condiții de viață prielnice pentru a munci în deplină liniște și libertate la opera culturală ce sunt chemați să o săvârșească. Cea mai mare parte din vremea lor scumpă sunt siliți să o piardă cu „agendele” unor slujbe administrative, pe cari le-ar putea îndeplini orice om de duzină. Așa a fost și situația lui Dr. Augustin Bunea în Blaj. Un om superior, cum a fost și dânsul, simte, însă, în sufletul lui chemarea aceea dumnezească de a lăsa în urmă-i și opere durabile. Și în orele libere își încordă puterile și le creiază, știind bine că aproape fiecare ceas de încordare înscamnă o sinucidere. Bunea spune adeseori: „că preferă să trăiască mai puțin, dar să lase în urma sa roadele unei activități încordate, un folos pentru posteritate, decât să ajungă bătrânețe adânci fără roade. Mai bine 50 de ani și un număr de opere folositoare, decât 70 de ani în tihnă și fără rezultate”.

În situația în care se găsea nici nu putea vorbi altfel. Dacă i s'ar fi dat posibilitatea să muncească, în tihnă, la opera istorică ce-l preocupă zi și noapte, desigur că ar fi lăsat în urma lui lucrări, pe cari nu se știe dacă le va mai putea face altcineva. Blajul pierde un administrator sau un rector de seminar, posturi cari le pot ocupa cu vrednicie atâtea alții, dar asigurându-i lui Bunea tihna vieții, neamul românesc întreg ar fi câștigat atâtea opere nepieritoare.

Acum, după ce, istovit de muncă, s'a stins în floarea bărbăției desigur că regretăm cu toții că acest om mare n'a avut parte să trăiască în împrejurări mai prielnice idealurilor ce le urmărea. Moartea lui a cutremurat de durere sufletul întreg al cărturării noastre. Cu toții am simțit că în Dr. Augustin Bunea am pierdut un om, care cu greu se poate înlocui. Și jalea noastră nu contenește nici acum, când se împlinește aproape un an de când a închis ochii. Mereu se vorbește de sufletul lui mare, mereu se aduc prinoase de închinare în formă de amintiri și de Alburne. Până acum au apărut trei asemenea alburne: În amintirea canonicului Augustin Bunea, articole și alte semne de durere ale neamului, rețipărite de comitetul central al „Ligei culturale”. Tipografia „Neamul Românesc”, Vălenii-de-munte, 1910; — Prinos memoriei regretatului canonic Dr. Augustin Bunea, compus și închinat de redacțiunea revistei culturale „Răvașul” din Cluj. Tipografia „Carmen”, Cluj, 1910 și Album în amintirea canonicului Augustin

Bunea, edat de clericii din seminarul Bunei-vestiri. Tipografia seminarului teologic. Blaj, 1910.

Între aceste trei prinoase, apărute în ordinea în care sunt înșirate, e o gradație frumoasă. După modestul prinos al Ligei culturale a urmat cel al revistei „Răvașul”, mai bogat ca cuprins și mai prezentabil. E de regretat că d-l Dr. E. Dăianu, care a îngrijit acest prinos, nu a făcut o selecțiune a materialului publicat. În acest prinos sunt pagini fără de nici o valoare, cari nu pot constitui o închinare vrednică de memoria lui Bunea. Din acest Prinos mai prețioase sunt amintirile d-lui Andrei Bârseanu, care a fost coleg de școală și prietin intim al lui Bunea. Cel de-al treilea album, al teologilor din Blaj, e cel mai frumos și mai cu îngrijire făcut. Din acest album reproducem și noi patru ilustrații.

Aceste închinări memoriei lui Bunea sunt tot atâtea dovezi a sentimentului de pietate ce-l avem cu toții față de acest suflet mare, care ne-a părăsit prea curând.

⊗

Literatură militară. Am văzut cu satisfacție că în România se tipărește, de câțiva ani încoace, foarte multă literatură militară. Cărți de specialitate asupra științei și tehnicii militare, apoi multele traduceri din limbi străine, precum și numărul cel mare de reviste militare sunt o probă că în Regatul român există un corp ofițeresc în curent cu rezultatele științei și cu progresele moderne ale armatei. De curând d-l Locotenent Constantin Leon, care a petrecut, ca atașat militar al României, doi ani de zile în regimentul din Stokerau de lângă Viena, a tipărit o frumoasă lucrare, intitulată „Doi ani de stagiu în cavaleria Austro-Ungară 1907—1909”, rezumându-și rezultatele observațiilor ce a putut face în acest răstimp asupra stărilor din armata austriacă. Cartea aceasta a fost bine primită în cercurile române. De sigur, ne bucurăm cu toții, de atâtea frumoase străduințe din partea ofițerilor români.

⊗

Cărți de citire. În cursul verii de obicei editorii bucureșteni încetează a ne furniza literatură artistică. Volumele de poezie și de proză se amână pentru toamnă și pentru mai târziu, iar în schimb piața se umple de tot soiul de literatură didactică. În școlile din România este mare concurența în această literatură de școală, deoarece cărțile de obicei sunt scumpe și izvorul de câștig pentru autori și editori e de obicei foarte mare. Pe noi ne interesează mai ales manualele de limbă și literatură română și observăm că și numărul acestora crește în timpul din urmă. Manualul lui Manliu, care a făcut educația atâtor generații, de mult nu mai face serviciile de odinioară, gramaticile s'au înnoit. Tineri profesori ieșiți din școala nouă caută să se impună. Notăm că în vara aceasta au ieșit cărți pentru limba română: diferite manuale pentru

școalele primare de G. Coșbuc, Dima, Costescu și Stoinescu; patru manuale pentru școalele inferioare de gimnaziu de E. Lovinescu; cărți de cetire ilustrate de O. Densușianu și Candrea-Hecht. Cât pentru manualele de limba și literatura germană, cărțile d-lui Aurel Popovici se dovedesc până acum a fi cele mai căutate. — Vorbind cu această ocazie de literatura didactică, ni se impune o întrebare: nu ar face bine profesorii noștri din Brașov, Blaj, Năsăud și Brad să se țină în curent cu ceea ce se tipărește la București în această direcție și să se conformeze unde pot manualelor de-acolo?

⊗

Pentru bibliotecile școlare. „Casa școalelor“ din București a luat asupra-i frumoasa sarcină de a publica, în traducere, operele cele mai de valoare, produse în străinătate pe terenul pedagogiei și al povestirilor didactice. În timpul din urmă se fac traduceri mai cu seamă din limba germană. Ultima carte din aceasta serie este cunoscutul roman instructiv al lui Ludwig Detler, „Gertruda Baumgarten, o istorie din zilele noastre“. Frumoasa traducere este făcută de d-l St. O. Iosif, a cărui proză aleasă poate fi așa de ușor cetită. — Notăm că tot în ediția aceasta a apărut mai an „Pedagogia practică“ de Ad. Matthias, tâlcuită de d-l Gh. Bogdan-Duică.

⊗

Geografie ca știință. La noi se face în genere prea puțină știință în geografie. În cărțile didactice de până acum informațiile erau de tot superficiale și oamenii de specialitate nu voiau să răsară. Monografiile, ce se tipăreau, erau mai mult opere de diletanți. Și însuș marele dicționar geografic al României, inclusiv acela al Bucovinei, poartă multe urme de diletantism, lacune și insuficiențe. Iată însă o carte, care ne probează, că în sfârșit tot se găsesc oameni, cari lucrează serios și în această direcție, luând geografia drept o bază pentru studii mai temeinice. Cartea aceasta este „Anuarul de geografie și antropogeografie“ al seminarului geografic de pe lângă Universitatea din București. Director al acestui seminar este d-l S. Mehedinți, care, dacă pentru diverse izbucniri pretinse literare și culturale nu ne-a fost simpatic, își afirmă sub forma aceasta, ca profesor de geografie și conducător al unei frumoase mișcări pe acest tărâm, calități demne de recunoscut. În anuarul, pe care-l anunțăm, se cuprind studii și cercetări geografice de-ale d-lui Mehedinți, precum și lucrări temeinice de-ale celor mai distinși elevi ai d-sale. Remarcăm, printre alții, pe foștii studenți ardeleni și actualii profesori tineri în România G. Giuglea și N. Orghidan, cu studiile: „Schiță din Toponimia românească“ și „Urme de ghețari în munții Rodnei“. În acelaș anuar poetul G. Vălsan, profesor acum, dă un frumos capitol despre „Temelia Bucureștilor“. Trebuie să înregistrăm cu deosebită bucurie aceste strădanii.

⊗

Expoziții etnografice. În vremea din urmă s'a trezit și la noi un interes pentru cercetările etnogra-

fic. Despărțămintele „Asociațiunii“ aranjază an de an expoziții etnografice, dela cari o parte dintre obiecte se rețin pentru Muzeul Asociației. În anul trecut au aranjat asemenea expoziții următoarele despărțăminte: desp. Alba-Iulia a aranjat o expoziție de industrie de casă în Zlatna; desp. Blaj o expoziție de cusături și țesături în Șoroștin; desp. Cluj o expoziție de lucruri de mână, iar desp. Bran, Năsăud și Sebeș câte o reușită expoziție etnografică, dela cari s'au primit pentru Muzeu peste 150 de obiecte. Aceste expoziții s'au continuat și în anul acesta și nădăjduim că în viitor fiecare despărțământ al Asociației își va da silința să aranjeze asemenea expoziții, împărțind premii între țărani și arătându-le importanța artei populare. Cu ajutorul acestor expoziții se vor putea aduna repede o mulțime de obiecte pentru Muzeul nostru național, care e chemat să adăpostească toate dovezile trecutului și prezentului privitoare la ființa noastră etnică.

În legătură cu aceste expoziții amintim că în vederea înzestrării sistematice a muzeului, comitetul central al Asociației a însărcinat pe d-l Oct. C. Tăslăuanu să facă călătorii în diferite ținuturi locuite de Români pentru a face studii etnografice amănunțite și pentru a colecta tot felul de obiecte privitoare mai ales la viața țărănească. D-sa va și face în toamna acestui an călătorii prin comunele românești din Giurgeu și Maramurăș. Cărturărimea din aceste părți desigur îi va da tot sprijinul ca să poată lucra cât mai mult și cât mai repede. E timpul suprem să ne trezim și noi și să ne interesăm de comorile ce le avem.

⊗

Întreceri de călușeri. Reproducem patru fotografii instantanee dela întrecerile de călușeri din Elisabetopole, despre cari am vorbit în numărul trecut. Din aceste ilustrații se vede armonia și vioiciunea mișcărilor la jocurile țărănești. Aceste mișcări dovedesc și sănătatea fizică a țăranilor noștri, care ne dă numai nădejdi bune pentru lupta ce o poartă neamul nostru. Până când țăranul român își va păstră vânătoarea, și vioiciunea nu ne împăcăm așa de ușor cu dușmanii. — La acest loc mai reproducem o poezie pe care am găsit-o în apelul comitetului ce-a aranjat întrecerile de călușeri din Elisabetopole:

Călușeri de pe Câmpie
Cu opinci de ciocârlie,
Călușeri de pe Târnava
Cu opinci ce zboară 'n slavă,
Mureșeni sprinteni la joc,
Veniți toți — veniți cu foc,
S'arătăm lumii ce știe
Românașu 'n veselie!
Ura! lumea să vuească
Sub opinca românească!

⊗

Reviste și ziare. Foaiă Diecezană. În nrii 27 și 28 d-l Iosif Bălan arată origina cuvintelor bănațene: cuvânt (din lat. conventus) zbor (din sl. sãbor) givan (din turc. divan) și turvin (din ung. terven, tervin türvény).

* „Tribuna“, Nr. 149. D-l O. Goga, în articolul „A murit un om: Ioan Slavici“, iată cum precizează rolul scriitorilor: „În viața popoarelor luptătoare scriitorii au fost și vor rămâne totdeauna avangarda care deschide bătaia. Scrisul lor e trâmbița fermecată prin care se propagă aspirațiile unui neam. În sufletul lor larg ei cuprind și plămădesc durerile mari ale mulțimii. Ei sunt reprezentanții celor mai avansate credinți și din ținuta lor trebuie să se desprindă idealitatea luptei unui popor. Cu ochii roșiți de-un chip, care plutește departe, ei merg înainte și drumul lor e fără cotituri. Ei au numai popasuri, întoarceri n'au. Ei sunt apostoli, nu vameși. Ei predică, nu fac târg. Transacțiile la masa verde le săvârșesc politicianii cu conștiința elastică, în vreme ce scriitorii durează între pământ și cer puntea de aur pe care strălucește sufletul unui popor. În vremile de bătae ard focuri în noapte pe culmile munților. Aceste focuri sunt semnul că războiul a început, că în vale sunt oști gata de luptă. Aceste focuri — un simbol al vegherii neadorimite — sunt frământarea unui neam: scriitorii“.

E bine să fixăm aceste prețioase mărturisiri de credință.

⊗

Notițe. „Poporanismul“ se va continua în luna Octomvrie

* După cum suntem informați prietinel și colaboratorul nostru, Em. Gârleanu, a terminat un roman. În lumea literară se așteaptă cu interes apariția acestei lucrări noi a delicatului povestitor.

* În vremea din urmă confrății iarăși încep să reproducă aproape tot ce se publică în revista noastră. Unii nu indică nici măcar izvorul. E de regretat că nici teologii din Blaj n'au spus în Albumul lor închinat lui Bunea că două dintre ilustrațiile cele mai frumoase sunt luate din revista „Luceafărul“ și tipărite cu clișeele ei. Nici „Revista politică și literară“ nu spune că ilustrația „Trei prietini“ e luată din „Luceafărul“, tipărită chiar cu clișeu „Luceafărului“, — fără a avea autorizația — și deși înainte de a încheia revista i s'a pus această condiție.

Noi ne bucurăm, dacă lucrurile bune și frumoase se răspândesc cât de mult, dar pentru osteneala și jertfa ce le facem de a câștiga pe seama revistei noastre aceste lucruri, așteptăm ca cei ce le reproduc să indice macar izvorul. E o datorie elementară aceasta, pe care ne pare rău că trebuie să o mai accentuăm.

* Am răsfoit Albumul Bunea al teologilor din Blaj și am văzut că fruntariile paginilor sunt decorate cu țesături, cu cusături, cu dantele etc. luate din Albumele de cusături și de țesături. Motivele aceste de decorație a ajuns un fel de manie. Se aplică pretutindeni ori se potrivesc ori ba. Într'un Album cum e al teologilor din Blaj, ce caută țesăturile? S'a ocupat Bunea cu arta decorativă țărănească? Orice legătură există între cusături, țesături și Bunea? Simte orice om cu o leacă de simț că asemenea lucruri nu merg. Mania de a aplică tam-nisam motivele țărănești pe

orice, trebuie să aibă un sfârșit, dacă vrem să nu ne facem ridiculi. Într'un Album închinat lui Bunea s'ar fi potrivit mai bine niște decorații din cărțile vechi și documente, cu cari s'a ocupat el.

* Consiliul universitar din Iași a hotărât să inzestrezze la toamnă, facultatea din Iași cu un bust al filozofului Vasile Conta. Acest cugetător profund, pe care îl admiră și Eminescu, ar fi meritat de mult un monument. Aici la noi recomandăm cetitorilor noștri operele lui Conta, cari au apărut în ediția ieftină a lui Șaraga din Iași.

* O bună lucrare istorică ne dă d-l Dr. Iancu I. Nistor, directorul revistei „Junimea literară“ din Cernăuți, prin cartea sa „Die moldauischen Ansprüche auf Pokutien“.

⊗

Veselia lumii. Candidatul de sinucidere (cătră negustor): Mă rog n'ai putea să-mi iei inapoi revolverul ăsta, pe care l-am cumpărat înainte de prânz din prăvălia d-voastră? M'am răsgândit.

(*Fliegende Blätter*).

*

— Nu-i așa că ești pictor? De sigur lucrezi pentru reviste umoristice.

— Da, și de unde știi asta?

— Pentrucă imi vine să râd de câteori te văd.

(*Figaro*).

*

— Știi ce-am făcut când plouă? Am cetit Odissea.

— O poți ceti? Eu n'o pot. Totdeauna imi vine să cred că Odisseu a fost un -- commis voyageur.

(*Simplicissimus*).

*

— E bine acolo jos în Bretagne?

— Cum nu.

— ?

— Dacă mergi pe stradă cu pălăria 'n mână crezi că ești la țară, iar dacă o pui pe cap crezi că ești la oraș.

(*Journal Amusant*).

.....

Poșta Redacției.

— *Manuscrisele nu se înapoiază.* —

V. R. A doua „Ca florile 'n umbră“ e bunișoară. Strofa a doua e încurcată. Ce înțelegeți sub „roua vieții“? Corectată se poate publică.

B. V. Vieța reală, povestită credincios, fotografiată, nu e încă artă; ea trebuie să se resfrângă printr'un talent, să fie boleznă cu aghiasma creațiunii, curățindu-o de toate notele ei comune și banale, ca să fie artă. Numai dupăce vieța reală a trecut prin acest proces de purificare și dupăce s'a îmbrăcăt în haină de sărbătoare, se cuvine să intre în templul literaturii. Cari sunt procedurile și tainele acestei purificări, trebuie să le găsiți singur, altfel toate-s degeaba...

Iancu, Loco. Versurile d-voastră nu anunță pe al II-lea Eminescu.

N. D. În „Toamnă“ sunt numai câteva versuri drăgălașe.

D. S. Buc. Versurile d-voastră din „Nedumerire“ desigur au calităţi, dar sunt prea puţin cizelate. Nădăduim că altele vă vor reuşi mai bine, fiindcă se pare că aveţi fiorul sfânt al poeziei. Dacă se poate, trimiteţi-le, în viitor, sub adevăratul d-voastră nume.

C. B. O publicăm aici:

Amicii.

Cât trăeşti dac'ai avere
Eşti de toţi considerat,
Ai prieteni totdeauna
Şi'n destul eşti lăudat.

Servitor, hamal ori slugă,
Vizitiu, lacheu, birjar;
Pentru ei n'au însemnare,
Bani să ai la buzunar.

Iar când stors de-a tale zile
Mori, scăpând de-al vieţii chin,
Zic, mâncându-ţi din pomană:
Încă unul mai puţin.

Vă rugăm să continuaţi cu colaborarea la „Zavera“ din Ploeşti.

Uno A. Din poezia „Dor“ doar strofa ultimă vrea să spună ceva:

Lună tu etern pribeagă
Du-mi şi dorul înşelat
Şi mi-l culcă'n depărtare
La căsuşa'n cap de sat.

.....

Bibliografie.

Augustin Silagyi, *Logodna dela sfântul Ion*, dramă populară în IV acte. Edit. autorului. Făgăraş, 1910. Preţul: 1 cor. 20 bani.

Dr. Onisifor Ghibu, *Der moderne Utraquismus oder Die Zweisprachigkeit in der Volksschule*. Retipărire din „Pädagogisches Magazin“, Heft 414. Langensalza, 1910. Preţul: 1 M. 60 Pf.

Virgil Oniţiu, *Masa studenţilor din Braşov: Darea de seamă a XII-a pe anul de gestiune 1909—1910*. Braşov, 1910.

Constantin (Dinicu) Golesecu, *Însemnare a călătoriei mele*, făcută în anul 1824, 1825, 1826. Tipărită din nou şi însoţită de o introducere de Nerva Hodoş. Bucureşti, 1910.

Dr. Iancu I. Nistor, *Die Moldauischen Ansprüche auf Pokutien*. Mit einer Kartenskizze. Aus dem Archiv für Österreichische Geschichte, 101 Band, I. Hälfte. Separat abgedruckt. Wien, 1910.

Dr. Sextil Puşcariu, *Zur Reconstruction des Urrumänischen*. Sonderabdruck aus der Festschrift Mayer-Lübke. M. Niemeyer. Halle a. S. 1910.

Teodor V. Păcăţianu, *Cartea de aur sau Luptele politice-naţionale ale Românilor de sub coroana ungară*, vol. VI. Sibiu, 1910. Preţul: 10 cor.

Dr. Dionisie Moldovan, *Advocatul popular*. Îndreptar pentru poporul român. Cleveland, O., U.S.A. 1910.

I. C. Panţu, *Puncte nouă de vedere la calcularea conturilor curente*. Tipografia Ciurcu. Braşov, 1910. Preţul: 60 bani.

Ioan Pricu, *O călătorie de studii*. Tip. Ciurcu. Braşov, 1910. Preţul: 60 bani.

Dr. Ilie Gherghel, *Zur Frage der Urheimat der Rumänen*. Verl. von Gerold & Cie. Wien, 1910.

Gheorghe Joandrea, *Anuarul XIII al şcolii capitale ort. române de băieţi şi fetiţe din Lugoj* pe anul şcol. 1909—1910. Lugoj, 1910.

Vasile Dumbrava, *Anuarul gimnaziului superior gr.-cat. şi al şcolii populare elementare gr.-cat. din Beiuş*, pe anul şcol. 1909—1910.

Virgil Oniţiu, *Anuarul XLVI al gimnaziului gr.-or. român din Braşov, al şcolii reale şi al şcolilor centrale primare pe al 60-lea an şcolar, 1909—1910*. Braşov, 1910.

Raport despre instituttele de învăţământ gr.-cat. din Blaj: Gimnaziul superior, institutul pedagogic, şcoala de aplicaţie, şcoala de fete, şcoala învăţăcelor de meserii şi negustorii şi azilul de copii, pe anul şcol. 1909—10. Blaj, 1910.

Vasiliu Ştefanica, *XIV. Programa şcolii civile gr.-cat. de fete din Beiuş*, pe anul şcolar 1909—1910. Beiuş, 1910.

Arseniu Vlaicu, *Anuarul şcolii comerciale superioare gr.-or. române din Braşov*, pe anul şcolar 1909—10. Braşov, 1910.

S. P. Radianu, *Creşterea porcilor*, cu o precu-vântare de I. Kalinderu. Bibl. populară a Adm. Domeniului Coroanei. Bucureşti, 1910.

Ion Kalinderu, *Îndrumări date agenţilor Domeniului Coroanei*. Vol. II. 1900—1909. Bucureşti, 1910.

G. Panu, *Amintiri dela „Junimea“ din Iaşi*, Vol. II. Bucureşti, 1910. Preţul: 3 lei.

Petru Gârboviceanu, *Biserici cu averi proprii*, seria II-a. Note istorice şi anexe documentare. Edit. Adm. Casei Bisericii. Bucureşti, 1910.

George Murnu, *Ştiinţa şi Morala în polemică*. Răspuns d-lui A. Tzigara-Samurçaş. Bucureşti, 1910.

Prof. Eliodor Constantinesco, *De l'esprit de l'enseignement secondaire en Roumanie*. Edit. A. Picard, Paris, 1910. Prix: 1 fr.

Ştefan S. Popescu, *Câteva observaţiuni referitoare la decadenţa catolicismului şi la uneltirile lui în România*. Craiova, 1910.

Ion Agârbiceanu, *Prăpastia*. Biblioteca „Lumina“ Nr. 3. Bucureşti, 1910. Preţul: 30 bani.

Constantin D. Crăciunescu, *Versuri şi Proză*. Vălenii-de-munte, 1910. Preţul: 50 bani.

A. Steuerman-Rodion, *Heinrich Heine şi Ed. Grenier*. Un răspuns. Edit. „Lumen“. Bucureşti, 1910. Preţul: 30 bani.

Redactor: OCT. C. TĂSLĂUANU.